

Drugsmonitor 2018

Roosendaal en Bergen op Zoom

LokaleZaken

Juni 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Onderzoeksvragen	3
1.2	Onderzoeksactiviteiten	3
1.3	Hoofdstukindeling	4
2.	Drugscriminaliteit en -overlast: in tien jaar tijd	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Bij tien jaar geleden: verandering en continuïteit na 'sluiting'	5
2.3	Ondermijnende criminaliteit: beeld en aanpak (vanaf 2013)	7
2.4	Drugsmonitor Roosendaal (2016)	8
2.5	Roosendaal: sinds 2017 de <i>drugssquad</i>	9
2.6	Drugsmonitor 2018: Roosendaal en Bergen op Zoom	10
2.6.1	Op straat: mobiel, vaak binnen en 'andere' overlast	10
2.6.2	Perspectief-verschil: burgers versus strafrecht	13
2.7	Wat volgt: cijfers en straatinformatie	13
3.	In cijfers: politieregistraties	14
3.1	Inleiding	14
3.2	District en basisteams	14
3.3	Gemeente Roosendaal	15
3.4	Gemeente Bergen op Zoom	15
4.	Periodieke peilingen	17
4.1	Inleiding	17
4.2	De landelijke Veiligheidsmonitor	17
4.3	Bewonersenquête Roosendaal	19
4.4	LEMON-enquête Bergen op Zoom	19
5.	Op straat: Roosendaal	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Kalsdonk	21
5.3	Langdonk	23
5.4	Westrand	25
5.5	Kroeven	27
5.6	Centrum	29
5.7	Overige buurten en locaties	30

6.	Op straat: Bergen op Zoom	32
6.1	Inleiding	32
6.2	Korenbeursplein en omgeving	32
6.3	Oscar van Hemelpark en omgeving	33
6.4	Fort Zeekant	35
6.5	Overige buurten en locaties	36
7.	In antwoord op de onderzoeksvragen	38
7.1	Inleiding	38
7.2	Politieregistraties	39
7.3	Drugscriminaliteit en -overlast	39
7.3.1	Algemeen: drugscriminaliteit komt dichtbij	39
7.3.2	Roosendaal	41
7.3.3	Bergen op Zoom	43
7.4	Aanbevelingen	44
	Literatuur	46
Bijlage 1	Verantwoording	47
	Colofon	52

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Onderzoeksvragen

De gemeenten Roosendaal en Bergen op Zoom hebben in de afgelopen decennia veel tijd en energie gespendeerd aan de aanpak van drugsoverlast en drugscriminaliteit. Lange tijd ging veel aandacht uit naar de (forse) overlast van de coffeeshops, die massaal werden bezocht door drugstoeristen uit België en Frankrijk. Het invoeren van het nulbeleid in 2009, waardoor coffeeshops geen softdrugs meer mochten verkopen, had in de jaren daarna netto een gunstig effect op de drugsoverlast in de twee gemeenten (Beke e.a., 2012). Gemeenten en partners verlegden de aandacht van overlast naar drugscriminaliteit. Bij de aanpak van zogenoemde ondermijnende criminaliteit krijgt de drugscriminaliteit veel aandacht. Het gaat daarbij om soft- en harddrugs en niet louter om productie en handel, maar ook om investeringen met drugsgeld, bijvoorbeeld in vastgoed. Deze beleidsactiviteiten kregen een impuls door het zogenoemde Ondermijningsbeeld dat voor district De Markiezaten in 2013 is opgesteld en waarvan een publieksversie is gepubliceerd (RIEC Zuid-West Nederland & Oost-Brabant, 2013). Het is inmiddels staande praktijk dat interventies verschillende gedaantes kunnen hebben; naast strafrecht ook bestuursrecht of nog andere maatregelen.

Er bestaat behoefte aan het actualiseren van de lokale inzichten over drugsoverlast en zichtbare drugscriminaliteit. In Roosendaal is dit reeds in 2016 gebeurd. De drugsmonitor wees op een toename van de drugsoverlast in enkele wijken. Dat leidde tot het inrichten van de zogenoemde *drugssquad*. In 2018 maken we niet alleen de balans op in Roosendaal, maar ook in Bergen op Zoom. We beantwoorden de volgende vragen:

- 1) Welke patronen tekenen zich af in de politieregistraties van drugsincidenten?
- 2) Welke patronen en trends zien professionals wat betreft drugsoverlast en drugscriminaliteit?
- 3) Welke patronen en trends zien burgers wat betreft drugsoverlast en drugscriminaliteit?
- 4) Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd?

1.2 Onderzoeksactiviteiten

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, voerden we verschillende onderzoeksactiviteiten uit. We beschrijven en analyseren politieregistraties over drugsincidenten. We namen interviews en groepsinterviews af bij burgers en professionals. We spraken hierbij met 62 respondenten. Ook verrichtten we etnografisch getint onderzoek op straat: we namen op acht locaties straatenuêtes af bij in totaal 406 respondenten, we voerden op straat gesprekken (vooral met enquêterespondenten die door wilden praten over de onderwerpen in de enquête) en observaties op locaties die in interviews werden genoemd vanwege drugsoverlast en -criminaliteit. Bij het lezen van dit rapport moet rekening gehouden worden met het subjectieve karakter van het bronmateriaal. Ook als we op basis van kwalitatieve bronnen redelijk stellig formuleren, gaat het om subjectieve informatie.

Zie bijlage 1 voor een verantwoording van onze werkwijze.

1.3 Hoofdstukindeling

Dit rapport is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2: Een overzicht en analyse van de belangrijkste patronen en trends wat betreft drugsoverlast en drugscriminaliteit in Roosendaal en Bergen op Zoom in de afgelopen tien jaren.
- Hoofdstuk 3: Een presentatie en analyse van politieregistraties van drugsincidenten, plus een overzicht van bestuurlijke maatregelen.
- Hoofdstuk 4: Presentatie van periodieke peilingen die inzicht geven in de drugsoverlast en drugshandel die inwoners van Roosendaal en Bergen op Zoom rapporteren.
- Hoofdstuk 5: Beschrijving en analyse van (straat-)informatie over drugsoverlast en drugscriminaliteit in Roosendaal die onder burgers en professionals is verzameld.
- Hoofdstuk 6: Beschrijving en analyse van (straat-)informatie over drugsoverlast en drugscriminaliteit in Bergen op Zoom die onder burgers en professionals is verzameld.
- Hoofdstuk 7: Beantwoording van de onderzoeksvragen en aanbevelingen. Dit hoofdstuk kan worden gelezen als een **samenvatting**.
- Bijlage: Verantwoording van de onderzoeksactiviteiten.

Hoofdstuk 2

Tien jaar drugscriminaliteit en -overlast

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de drugscriminaliteit en drugsoverlast in Roosendaal en Bergen op Zoom, sinds 2008. Eerst worden belangrijke resultaten gepresenteerd van drugsscans die de effecten van het nulbeleid (gestart in september 2009) in kaart brachten. Er werd meestal niet gesproken over het nulbeleid, maar over 'sluiting' van de acht coffeeshops (zie paragraaf 2.2). Daarna worden belangrijke uitkomsten op een rij gezet van het zogenoemde Ondernijningsbeeld De Markiezaten (paragraaf 2.3) en van de drugsmonitor die in 2016 in Roosendaal is uitgevoerd (paragraaf 2.4). *In paragraaf 2.5 begint ons verslag van het veldwerk in 2018.* We gaan in op de inrichting en werking van de *drugssquad* in Roosendaal. Daarna beschrijven we belangrijke hedendaagse trends in Roosendaal en Bergen op Zoom (paragraaf 2.6).

2.2 Bijna tien jaar geleden: verandering en continuïteit na 'sluiting'

Forse afname drugstoerisme

Totdat in september 2009 de acht coffeeshops in Roosendaal en Bergen op Zoom stopten met de verkoop van softdrugs, bezochten wekelijks ongeveer 25.000 drugstoeristen (uit België en Frankrijk) deze steden. De coffeeshops waren populair onder Belgische en Franse ingezetenen door de goede ligging (vlakbij België), de goede kwaliteit (ook in verhouding tot de prijs) en het gedoogde (niet-criminele) karakter van de drugsverkoop. In het eerste kwartaal van 2010 blijkt dat het aantal buitenlandse drugstoeristen met meer dan negentig procent is afgenomen. Dat is gunstig voor de openbare orde in de coffeeshopgebieden en op de geijkte routes daar naartoe. Er resteert op dat moment dus nog wel een illegale markt met Belgische en Franse klanten van ruim tweeduizend per week.

De snelle en grote afname van het buitenlandse drugstoerisme was destijds best verrassend, in die zin dat rekening werd gehouden met een aanzienlijke grotere 'blijvende' toeristenstroom naar de illegale markten in Roosendaal en Bergen op Zoom. Belgische en Franse drugsklanten gaven de voorkeur aan coffeeshops in andere gemeenten (destijds waren niet-ingezetenen welkom in alle coffeeshops in de zuidelijke grensstreek) of aan de interne illegale markt in hun thuisland. Te meer omdat ze in Bergen op Zoom en Roosendaal te maken kregen met de gerichte inzet van politiemensen en gemeentelijke toezichthouders. Beleidsmaatregelen werkten dit 'wegblijven' in de hand: een speciaal politieteam (team Courage, met twaalf politiemensen) lette scherp op illegale drugshandel, net als gemeentelijke toezichthouders, en er werd een internationale publiekscampagne opgezet: *C'est fini!*.

Binnengemeentelijke verplaatsing

Tot en met september 2009 probeerden dealers en runners klanten te werven onder coffeeshopklanten. Dit was bijna altijd detailhandel, geconcentreerd op coffeeshop-routes en -locaties. Na 2009 treedt er verplaatsing op van de illegale straathandel naar wijken rondom het centrum.

In *Roosendaal* komen in 2010 en 2011 vooral Burgerhout, Westrand, Kroeven en Langdonk in beeld als wijken waar de illegale drugshandel toeneemt. In *Bergen op Zoom* stijgt de illegale drugshandel in Fort Zeekant (hier was een coffeeshop gevestigd), blijven er problemen op het

Korenbeursplein en omgeving (hier was een coffeeshop gevestigd) en neemt de overlast van drugshandel toe in (de omgeving van) het Oscar van Hemelpark.

De drugshandel wordt ook verplaatst naar het buitengebied. Dit blijft onder de radar en het past bij een veranderende werkwijze van dealers en runners. Er wordt afgesproken op afgelegen locaties voor de overdracht van drugs, soms nadat een deal is gesloten in een (horeca)zaak in één van de steden. De deal en overdracht worden ontkoppeld en er wordt vaker afgesproken tussen dealers en bekende buitenlandse klanten die grotere hoeveelheden drugs kopen (tussenhandel).

Bovenlokale verplaatsing

Er treedt vanaf september 2009 ook bovenlokale ‘verplaatsing’ op (Beke e.a., 2012). In de *eerste plaats* wijken coffeeshopklanten uit van Roosendaal en Bergen op Zoom naar coffeeshops in de regio: vooral naar de acht coffeeshops in Breda en de coffeeshop in Etten-Leur. In de *tweede plaats* vindt er meer drugshandel plaats in de buurt van de Belgische grens, onder meer in bossen bij Putte: “Belgische dealers kopen grotere hoeveelheden bij Marokkaanse dealers uit Roosendaal en Bergen op Zoom die ze toch al kenden vanwege eerdere illegale transacties in de plaatsen” (Beke e.a., 2012, p. 18). In de *derde plaats* neemt de samenwerking toe tussen aan de ene kant drugscriminelen uit Roosendaal en Bergen Zoom en aan de andere kant Belgische drugscriminelen. Het gaat daarbij niet alleen om drugshandel, maar ook om drugsproductie, in het bijzonder hennepsteelt. Deze trend bestond al voor 2009, onder meer vanwege aanscherpingen van het drugsbeleid in Nederland (o.a. afname van het aantal coffeeshops en betere methoden om hennepkwekerijen te ontdekken; ook beter dan in België) en risicospreiding door drugscriminelen. Het aantal opgerolde hennepkwekerijen groeit in België. Er worden kwekerijen opgezet met hulp van in Nederland woonachtige criminelen. Strikt genomen is deze derde ontwikkeling geen verplaatsing, maar uitbreiding, want er waren geen aanwijzingen dat de hennepsteelt in Roosendaal en Bergen op Zoom daalde.

Aanpak drugscriminaliteit: van ‘overlast’ naar ‘ondermijning’

Tot en met 2012 waren de beleidsinspanningen sterk gericht op coffeeshopoverlast en op overlastgevendende straathandel. Met de afname van deze overlast verschuift de beleidsmatige aandacht naar (georganiseerde) drugscriminaliteit. In politiedistrict De Markiezaten analyseert een zogenoemd ondermijningsbeeld de georganiseerde misdaad. Het markeert en stimuleert de beleidsverandering: van een aanpak door vooral gemeente en politie van overlastgevendende en goed zichtbare drugscriminaliteit, naar een integrale aanpak van (de minder zichtbare ondermijnende effecten van) georganiseerde misdaad.

Het in (zichtbare) drugshandel gespecialiseerde politieteam Courage werd vervangen door het Districtsinterventieteam met een bredere taakstelling. Het aantal beschikbare politie-uren voor de gespecialiseerde aanpak van zichtbare drugshandel nam af.

Schema 2.1: Trends in de periode 2009 - 2012

Directe effecten van de sluiting van acht coffeeshops (september 2009)

- Afname van de stroom buitenlandse drugstoeristen (dat was naar schatting ongeveer 25.000 per week) met iets meer dan 90 procent
- Forse afname van drugsoverlast en drugshandel in coffeeshopgebieden en op de routes daar naartoe

Binnengemeentelijke verplaatsing

- In 2010 en 2011 verplaatsing van drugshandel naar wijken rondom het centrum en naar het buitengebied van de gemeenten Roosendaal en Bergen op Zoom

- Roosendaal: Burgerhout en vooral Westrand, Kroeven en Langdonk
- Bergen op Zoom: Fort Zeekant en omgeving Oscar van Hemelpark

Bovenlokale verplaatsing

- Naar coffeeshops in de regio (met name Breda en Etten-Leur)
- Drugshandel (tussenhandel): richting de Belgische grens
- Versterking van de samenwerking tussen lokale criminelen uit Roosendaal en Bergen op Zoom en Belgische criminelen bij drugshandel en drugsproductie (deze marktbeveging bestond al voor 2009)

Aanpak drugscriminaliteit

- Start beleidskentering: van de focus op drugsoverlast en overlastgevende drugshandel naar de (integrale) aanpak van ondermijnende (drugs-)criminaliteit

2.3 Ondernijnende criminaliteit: beeld en aanpak (vanaf 2013)

In maart 2013 verschijnt een publieksversie van het ondernijningsbeeld De Markiezen. Dit rapport legt de basis voor de integrale aanpak van ondernijnende criminaliteit in district De Markiezen en in Roosendaal en Bergen op Zoom. Hennepsteelt wordt betiteld als “groot” regionaal probleem, net als de productie van harddrugs. Er wordt geconstateerd dat een aantal allochtone families in Roosendaal en Bergen op Zoom een belangrijke rol spelen - deels al decennialang - bij de hennephandel en -productie. De netwerken verenigen verschillende generaties en groeien van lieverlee vanwege (relaties en activiteiten van) de jongere generaties. Het rapport legt ook een link met coffeeshops. Het gaat om heuse familiebedrijven. Er zijn taak- en rolverdelingen en er wordt veel geld verdiend.

Er zijn in Roosendaal en Bergen op Zoom daarnaast autochtone families en netwerken, waaronder zogenoemde kampers, actief in de drugshandel. Het rapport wijst voor het district ook op zogeheten 1%-motorclubs.

Hennepproducenten zetten ‘personeel’ in bij het kweken. In Roosendaal en omgeving wijst het rapport op kwekers van Nederlandse komaf met een (vaak) kleinere kwekerij die gelinkt kunnen worden aan Marokkaanse netwerken. Turkse organisatoren zetten onder meer Bulgaren en andere Oost-Europeanen in bij het knippen van hennep.

Drugscriminelen investeren misdaadgeld in panden en in bedrijven en branches waarmee zij vertrouwd zijn, zoals een growshop, detailhandel, horeca en autobedrijven. De criminele activiteiten blijven niet beperkt tot ‘drugs’, maar strekken zich uit tot mensenhandel. Sommige criminele dienstverleners leveren geen goederen (zoals auto’s), maar diensten, zoals financiële dienstverlening.

Schema 2.2: Ondernijningsbeeld over drugscriminaliteit

Ondernijningsbeeld De Markiezen over drugscriminaliteit

- Hennepsteelt en harddrugsproductie zijn een groot regionaal probleem
- Grote Marokkaanse families (en daarop gebaseerde netwerken) spelen een belangrijke rol bij hennephandel en hennepproductie
- Turkse families en netwerken; onder meer hennepsteelt
- Volkse autochtone criminelen, waaronder kampers; onder meer hennepsteelt
- Investerings met drugsgeld in panden, detailhandel, horeca en (dekmantel-)bedrijven
- Faciliteerders: auto’s / vervoer en financiële dienstverleners
- Combinatie van drugscriminaliteit met onder andere mensenhandel

2.4 Drugsmoitor Roosendaal (2016)

In 2016 maakte een drugsmoitor in Roosendaal de balans op wat betreft drugsriminaliteit en drugsoverlast op straatniveau. De beleidsverandering – meer aandacht voor ondermijning, minder voor drugsoverlast – bleek een tweesnijdend zwaard: vooruitgang wat betreft de informatiepositie en (bestuurlijke) aanpak van ondermijning, maar ook publieke onvrede over (toegenomen of blijvende) drugsoverlast en wijkgebonden drugsriminaliteit.

De drugsmoitor 2016 constateert dat de gemeente Roosendaal voortvarend werk heeft gemaakt van de bestuurlijke en integrale aanpak van georganiseerde (drugs-)criminaliteit met ondermijnende effecten. Dit blijkt uit de gegroeide informatiepositie en het komt in het straatbeeld onder meer tot uitdrukking in het sluiten van (drugs-)panden en in controles van overlastgevende panden. De aanpak en omslag zijn aangestuurd en gerealiseerd op bestuurlijk niveau en op het niveau van beleidsambtenaren. Het is een sterk onderdeel van het Roosendaalse veiligheidsbeleid. Op straatniveau bestaat onder professionals en burgers echter ook een kritische of bezorgde stemming over de operationele slagkracht bij de aanpak van overlast en drugsriminaliteit.

Inwoners zijn ‘meldings-moe’, omdat ze teleurgesteld zijn in de politiereactie op meldingen over drugsriminaliteit of -overlast. Ze vinden dat de drugscriminaliteit en -overlast in kwetsbare wijken sinds enkele jaren toenemen of stabiel blijven op een substantieel niveau. In Kalsdonk, Kroeven en Westrand ziet ongeveer 45 procent van de respondenten (zeer) vaak illegale drugshandel. In Langdonk ligt dit op 31 procent. Dit zijn ongunstige scores. Het percentage respondenten dat (zeer) vaak drugsoverlast ervaart, ligt in Kalsdonk, Kroeven en Westrand op hetzelfde niveau: ongeveer 30 procent. In Langdonk komt deze score uit op 24%.

In wijken met drugsriminaliteit en -overlast (naast de genoemde wijken ook locaties in het centrum en in Burgerhout), zorgen drie patronen voor een ongunstige maatschappelijke impact van drugscriminaliteit: drugscriminelen die zich gedragen als “*wijkkoningen*” en die niet terugdeinzen voor intimidatie; allerhande *incongruenties*, d.w.z. omstandigheden die bijna niet kunnen deugen (zoals een horecazaak die geen reguliere klanten trekt, maar wel een opzichtig ontmoetingspunt is voor criminelen); de toegenomen zichtbaarheid van drugscriminelen in het straatbeeld in combinatie met afgenomen zichtbaarheid van (vooral) politie en gemeentelijke toezichthouders.

De drugsmoitor 2016 wijst op een operationele onbalans, in die zin dat de operationele sterkte en scherpste te gering zijn voor de informatiestroom van burgers ten aanzien van drugshandel, drugsoverlast en drugsproductie. Dit tast de legitimiteit van de overheid aan. Vooral de publieke steun voor de politie staat onder druk. Ten tijde van Courage was een gespecialiseerd politieteam van twaalf politiemensen beschikbaar om te reageren op drugsproblemen op straatniveau. In 2016 kwam dit vooral bij wijkagenten terecht met geringe organisatorische invloed op de politie-inzet.

De drugsmoitor bracht ook in kaart waar inwoners van Roosendaal softdrugs kopen. Voor deze ‘interne softdrugsmarkt’ blijken coffeeshops nog steeds een belangrijke leverancier. Onder 71 respondenten (blowers uit Roosendaal) koopt 73 procent in 2016 softdrugs in een coffeeshop. 35 procent van de respondenten koopt tenminste één keer per week in een coffeeshop. Zeventig procent van de respondenten koopt (ook) op de illegale markt; 40 procent van de respondenten doet dit tenminste één keer per week. Professionals onderscheidden twee categorieën: blowers die softdrugs kopen in een coffeeshop of bij vrienden en bekenden; en blowers die illegaal kopen bij op winst gerichte dealers. Blowers klaagden in straatgesprekken geregeld over de kwaliteit van de

softdrugs op de illegale markt in Roosendaal.

Schema 2.3: Belangrijke uitkomsten Drugsmonitor 2016 Roosendaal

<p>Beleidsverandering blijkt ‘tweesnijdend zwaard’:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Vooruitgang bij (integrale) aanpak van ondermijnende criminaliteit, getuige verbeterde (bestuurlijke) informatiepositie en interventies
- Publieke onvrede over<ul style="list-style-type: none">
a.) toegenomen of blijvende drugsoverlast en drugscriminaliteit in bepaalde wijken
b.) drugscriminelen die zich gedragen als ‘wijkkoningen’ en allerhande verdachte gedragingen en omstandigheden
- Onvoldoende scherpte en sterkte om te kunnen reageren op ‘straat informatie’ van burgers over drugshandel, drugsoverlast en drugsproductie <p>Interne softdrugsmarkt</p> <ul style="list-style-type: none">
- 73 procent van de respondenten (n=71) koopt softdrugs in de coffeeshop (35 procent minimaal één keer per week)
- 70 procent van de respondenten koopt softdrugs op de illegale markt (40 procent minimaal één keer per week)
- Onvrede onder respondenten (blowers) over de kwaliteit van softdrugs op de illegale markt
--

2.5 Roosendaal: sinds 2017 de *drugssquad*

De publieke onvrede over de drugsproblematiek was aanleiding om in 2017 in Roosendaal de zogenoemde *drugssquad* in te richten. Dit team is gericht op de “aanpak van overlast” als gevolg van drugshandel op straat, van verkooppunten van drugs in woningen en lokalen en de productie van hard- en softdrugs. Er wordt gestreefd naar een integrale aanpak. Politie, gemeente en waar nodig andere partners “vullen elkaar aan en versterken op die wijze de aanpak” (Actieplan Integrale Veiligheid 2018, p. 15). Burgers wordt gestimuleerd om drugsoverlast te melden.

De *drugssquad* wordt aangestuurd door twee ervaren professionals: een gemeenteambtenaar en een politiefunctionaris. Ze maken overzichten van locaties en panden met drugsproblemen en ze verzamelen informatie om uit te zoeken wat er speelt en om tot een aanpak te komen. Daarbij wordt al snel op straatniveau actie ondernomen, om te bezien of er daadwerkelijk sprake is van drugsoverlast of drugshandel. Daarbij worden onder meer twee BOA’s ingezet die zijn aangesteld om op te treden tegen drugsoverlast. De interventies lopen uiteen: gesprekken voeren met inwoners of verhuurders van panden (o.a. om af te tasten welke interventies mogelijk zijn, zoals verhuizing van twee drugs-dealende volwassen zonen); gerichte surveillance en handhaving (vooral door BOA’s); bestuurlijke maatregelen; een integrale controle; het ‘ruimen’ van een hennepplantage of de politie onderneemt actie (strafrechtelijk optreden). Voor een deel zijn bestaande praktijken onder de noemer van de *drugssquad* gebracht. Nieuw zijn de snelle stap naar het vergaren van straat informatie ter plekke en het opstarten van de dialoog met burgers die in beeld komen vanwege overlast. Wat blijft knellen, is de geringe politiecapaciteit om strafrechtelijk op te treden tegen hennepkwekerijen, mobiele dealers of criminele (drugs)praktijken op ontmoetingsplaatsen.

Van Buul en Steenhuizen (2018) constateren dat de effectiviteit van de *drugssquad* moeilijk valt te evalueren, maar dat de samenwerking tussen politie en gemeente is verbeterd. Ze stellen ook dat de informatiedeling tussen politie en gemeente beter verloopt. De BOA’s worden betrokken bij het controleren van overlastplekken.

De *drugssquad* bestaat te kort om een effect te kunnen meten; ook is de beschikbare capaciteit gering in relatie tot de omvang van de drugsoverlast. Op één enquêtelocatie kwam een

gunstig effect in beeld, namelijk in Kroeven: zie hoofdstuk 5.

2.6 Drugsmonitor 2018: Roosendaal en Bergen op Zoom

De drugscriminaliteit is anno 2018 zichtbaar voor veel inwoners en voor professionals in Roosendaal en Bergen op Zoom. In zekere zin door de hele stad heen vanwege de mobiele drugshandel, maar met concentraties op geijkte locaties in wijken rond de stadscentra, op invalswegen en in de horeca. De drugscriminaliteit is wel minder opzichtig aanwezig op straat dan tien jaar geleden. De massale en geconcentreerde detailhandel in drugs op coffeeshoplocaties en – routes verschoof (door de sluiting van acht coffeeshops) naar tussenhandel met buitenlandse drugsklanten en naar mobiele drugshandel. De hennepcultuur bleef populair. Daarnaast waren en zijn er drugsproducenten die, naast hennep, synthetische drugs produceren. De handels- en productieactiviteiten van drugscriminelen uit Roosendaal en Bergen op Zoom zijn deels bovenlokaal, tot in het buitenland. Het gaat met name om België, maar er wordt door lokale criminelen ook drugs geleverd aan andere Europese landen, zoals Italië.

Het profiel van de georganiseerde drugscriminelen is stabiel. Marokkaanse families, netwerken en jeugdgroepen (deels ook gemengde netwerken en jeugdgroepen) zijn actief in hennepcultuur, in de mobiele detailhandel en in tussen- en groothandel in drugs. Turkse netwerken produceren drugs (vooral hennep), maar zijn minder zichtbaar in het straatbeeld omdat ze zich afzijdig houden van detailhandel. Personen en families onder de kampers en in het autochtone volksbuurtmilieu produceren en verhandelen drugs.

2.6.1 Op straat: mobiel, vaak binnen en ‘andere’ overlast

Wat betreft de min of meer zichtbare drugscriminaliteit, op straat- en wijkniveau, wijzen respondenten en observaties op de volgende actuele patronen:

- a. Mobiele drugshandel door de hele stad.
- b. Buitenlandse klanten: afgeschermd (tussen)handel
- c. Binnen: horeca, winkels en woningen
- d. Minder dealpanden dan tien jaar geleden, wel meer andere drugspanen¹
- e. De aantrekkingskracht van drugscriminaliteit
- f. Drugscriminaliteit komt dichtbij voor burgers

Ad a.) Mobiele drugshandel door de hele stad

Veel detailhandel ligt in handen van dealers en runners die op de scooter of met de auto door Roosendaal en/of Bergen op Zoom rijden. Het gaat om mobiele dealers of pizzadealers; afspraken worden gemaakt per GSM of *social media*. Op de vraag wat locaties zijn waar drugs wordt verhandeld, antwoorden respondenten:

Over Roosendaal: “Het gebeurt in elke wijk. Ik zie geen toename, maar het is mobiel en het gaat wel meer naar binnen. Er is daarom minder overlast of net zoveel, terwijl het dealen groeit”. (gemeenteambtenaar)

---

¹ Met drugspanen bedoelen we panden met drugshandel, drugsproductie en/of overlast-gevend drugsgebruik.

Over Bergen op Zoom: "De handel gaat op bestelling en het wordt bezorgd. Of je loopt hier om de hoek bij bepaalde horecazaken naar binnen. Bij sommige zaken komt alleen maar fout volk." (inwoner)

Ad b.) Buitenlandse klanten: afgeschermd (tussen)handel

Voor zover Belgen of Fransen drugsinkopen doen in Roosendaal of Bergen op Zoom, gaat het volgens professionals voornamelijk om (minstens) tussenhandel, dus om het inkopen van een flinke hoeveelheid drugs. Dit wordt afgeschermd. Voor 'kleine' drugsklanten uit België of Frankrijk zijn er alternatieven in eigen land en ze kunnen terecht in coffeeshops die het I-criterium niet handhaven: "we zien ze bijna niet meer". Als auto's met een Belgisch kenteken naar verdachte parkeerplaatsen rijden (in de late uren), betreft het waarschijnlijk wel de categorie die nog kleine(re) hoeveelheden drugs koopt. Dergelijke mobiele detailhandel is dermate goed afgeschermd dat het weinig overlast oplevert. Het lijkt "in de verste verte niet" op het drugstoerisme van voor september 2009.

Ad c.) Binnen: horeca, winkels en woningen

De drugshandel is deels verplaatst van de straat naar binnen. Kleine en grote deals worden niet op straat gesloten, maar binnen: in horecazaken, in winkels en ook wel in woningen van drugscriminelen. De overdracht van geld en drugs heeft volgens professionals plaats op een andere tijd en locatie, waardoor criminelen niet kwetsbaar zijn voor drugsvangsten bij een inval op een ontmoetingsplaats. Deze ontmoetingsplaatsen zijn handelslocaties van drugsondernemers. Deze drugspraktijken worden deels zichtbaar door zogenoemde 'incongruenties': gedragingen en omstandigheden die bijna niet kunnen deugen en daarom volgens burgers en professionals wijzen op drugscriminaliteit. Het gaat onder meer om (horeca)zaken zonder legaal verdienmodel, bijvoorbeeld weinig gewone klanten en juist veel klanten met "een drugsprofiel"; gevestigd op oude drugs-hotspots, op invalswegen of in wijken waar drugscriminelen wonen. Als we respondenten vragen naar verdachte panden (horeca, winkels of woningen), mondt dat uit in een lange lijst; verspreid over de steden, met concentraties in het stadscentrum, op invalswegen en in kwetsbare wijken.

Ad d.) Minder dealpanden dan tien jaar geleden, wel meer andere drugspanden

Burgers wijzen op 'drugspanden' in probleemwijken en op invalswegen, terwijl (gespecialiseerde) politiemensen stellen dat er bijna geen 'dealpanden' meer zijn. Dit lijkt onverenigbaar, maar het is waarschijnlijk allebei grotendeels waar. Met dealpanden wordt bedoeld op woningen of (horeca)zaken waar veel drugsklanten kleine hoeveelheden drugs kopen. Dergelijke panden zijn schaars. Toch wijzen respondenten (burgers en professionals) overtuigend op tientallen andersoortige 'drugspanden', namelijk:

- Horecazaken, winkels of bedrijfspanden die waarschijnlijk zijn gekocht met drugsgeld, getuige onder meer: *a.)* het profiel, de bezittingen en sociale omgeving (o.a. criminele families) van eigenaar, huurder, uitbater of vaste klanten, *b.)* bijzondere bedrijfsactiviteiten, zoals een gebrek aan klandizie of (langdurige) leegstand.
- Horecazaken en winkels waar (drugs-)criminelen elkaar ontmoeten. Er worden drugsdeals gesloten, maar er worden zo goed als zeker ook andere criminele zaken gedaan. Personen krijgen op dit soort plekken bijvoorbeeld opdrachten om drugs op te halen in één van de havens in de wijde omgeving (Moerdijk, Rotterdam, Antwerpen en Vlissingen) of om drugs naar het buitenland te brengen. In criminele netwerken worden ook (georganiseerde) vermogensdelicten gepleegd en personen zijn actief in mensenhandel. Criminele ontmoetingsplekken zijn een soort arbeidsmarkt voor lokale en regionale criminelen.
- Drugscriminelen huren en kopen woningen. Ze nestelen zich in de wijk. In hun woning worden soms afspraken gemaakt en het leidt tot verdacht gedrag van inwoners en

bezoekers, zoals dure bezittingen (auto of auto's, kleding) in relatie tot de prijs van de woning, opleidingsniveau en/of het aantal arbeidsuren. Wijkkoningen en familieleden investeren in bedrijven, vaak in witwasgevoelige branches, zoals de beautysector, autobranche of horeca.

- Drugsgebruikers wonen in de wijken; soms geconcentreerd in wooncomplexen met kleine woningen of in panden waar arbeidsmigranten worden gehuisvest. Van oudsher wonen er relatief veel verslaafden in Bergen op Zoom, omdat zij vanuit de in deze stad gevestigde drugshulpverlening doorstromen naar (goedkope) woningen. Het aantal arbeidsmigranten stijgt in Roosendaal vanwege de vestiging van (grote) bedrijven die gebruikmaken van arbeidsmigranten. Een categorie arbeidsmigranten gebruikt drugs. De gebruikers gaan niet meer naar een dealpand, want de mobiele dealers bezorgen het aan de deur. Dergelijke dealpraktijken en het drugsgebruik veroorzaken overlast.

Ad e.) De aantrekkingskracht van drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit is voor wijken en burgers niet alleen een bedreiging, want het biedt ook kansen om geld te verdienen. In bepaalde sociale kringen (delen van volksbuurten, in jeugdgroepen, bij sportclubs, onder bezoekers van bepaalde horeca) zijn drugscriminelen geaccepteerd of zelfs graag gezien (Tops en Van der Torre, 2015). Hennepteelt toestaan in een woning of bedrijf is voor menigeen een manier om een graantje mee te pikken. Vanwege de beperkte pakkans en strafmaat is hennepeteelt een aantrekkelijk delict. Wie hennepeteelt toestaat, krijgt een lage straf. Organisatoren blijven doorgaans buiten schot, onder meer omdat er (o.a. vanwege geweldsdreiging) niet snel verklaringen over hen worden afgelegd bij de politie (Van Wijk en Lenders, 2018).

Jongeren en jongvolwassenen proberen toegang te krijgen tot criminele ontmoetingsplaatsen en tot drugscriminelen. Dit biedt kansen op criminele opdrachten en verdiensten. Jongeren worden volgens respondenten soms gedwongen om zich letterlijk in te kopen in een crimineel drugsnetwerk. Dat geld wordt onder meer verdiend met vermogensdelicten. Respondenten noemen wijken in Roosendaal (Centrum, Kortendijk, Westrand, Langdonk, Kalsdonk en Kroeven) en Bergen op Zoom (Fort Zeekant, Gageldonk, Borgvliet, Noordgeest en Meilust) waar misdaad voor een categorie inwoners een (mogelijke) inkomstenbron is. In Roosendaal wordt in deze wijken ook heel wat drugsoverlast gerapporteerd, terwijl de drugscriminaliteit in enkele Bergse wijken (o.a. Borgvliet en Gageldonk) sociaal is verankerd, maar meer onder de radar blijft.

De maatschappelijke inbedding van drugscriminaliteit was er volgens professionele respondenten al ver voor 2009. Destijds trok echter de grote coffeeshopoverlast veel aandacht. Met de prioriteit voor 'ondermijning' zijn de ogen geopend voor de sociale inbedding van georganiseerde drugscriminaliteit.

Ad f.) Drugs komt dichtbij voor burgers

De drugscriminaliteit komt voor veel inwoners van Roosendaal en Bergen op Zoom dichtbij. Ze zien mobiele drugsdealers, verdachte horeca, winkels en woningen, panden of complexen waar (relatief veel) drugsgebruikers wonen, ze zien straatlocaties waar drugsgebruikers rondhangen en horecazaken die als criminele ontmoetingsplaats lijken te dienen. Ze zien 'wijkkoningen'; personen met status en bezittingen, zo goed als zeker onder meer verdiend met drugscriminaliteit.

Ook verval of leegstand staan deels in verband met drugsproblemen. Drugsverslaafden verwaarlozen hun woning, drugscriminelen laten panden leeg staan, winkellocaties raken in verval en criminelen investeren in (horeca)zaken met een klantvriendelijke uitstraling, zoals geblindeerde ramen. Drugscriminaliteit leidt tot visuele overlast. Visuele overlast en verval zijn in Roosendaal op menige locatie zichtbaar; ook als de relatie met drugs zacht is of ontbreekt, geeft dit burgers een

vervelend gevoel. Het gaat om locaties in het centrum, op bedrijfslocaties en in wijken, zoals Langdonk en Westrand. In Bergen op Zoom springt de visuele overlast minder vaak in het oog, maar op invalswegen zijn (horeca)zaken gevestigd met een klantvriendelijke uitstraling. Een inwoner: “Het is niet de bedoeling dat ik daar ooit een stap over de vloer zet.”

Schema 2.4: Hedendaagse patronen wat betreft drugscriminaliteit op straat- of wijkniveau

Drugscriminaliteit op straat- of wijkniveau: mobiel, vaak binnen en ‘andere’ overlast

- Mobiele drugshandel door de hele stad.
- Buitenlandse klanten: afgeschermd (tussen)handel
- Naar binnen: horeca, winkels en woningen
- Minder dealpanden dan tien jaar geleden, wel meer andere drugspanden
- De aantrekkingskracht van drugscriminaliteit
- Drugscriminaliteit komt dichtbij voor burgers

2.6.2 Perspectief-verschil: burgers versus strafrecht

We stuiten op verschillende perspectieven op drugsoverlast en drugscriminaliteit: de blik van (veel) burgers tegenover een strafrechtelijke blik.

Burgers brengen tal van panden, personen, (hang-)groepen, bezittingen en irritante gedragingen (patsergedrag, grove verkeersovertredingen, intimidatie) in verband met drugscriminaliteit of met het witwassen van drugsgeld. Met een strafrechtelijke blik zijn harde verdenkingen of bewijzen, gebaseerd op actuele informatie, nodig om drugscriminaliteit vast te stellen. Dat bewijs valt lastig te leveren vanwege (veranderde) criminele werkwijzen (onder meer afscherming, meer mobiel, ontkoppeling van drugsdeal en transactie, meer professionele aanleg van hennepkwekerijen) en vanwege beperkte politiecapaciteit voor gerichte actie: geen team Courage meer en geen hennepteam (zoals in belendende politiedistricten), maar wel probleemgerichte opsporing door ongeveer 8 fte bij de districtsrecherche, twee hennepcoördinatoren en in Roosendaal de inzet van de zogenoemde *drugssquad*. Het is strafrechtelijk moeilijk om op te treden tegen mobiele dealers c.q. straatdealers. Het vergt een stevige politie-inzet (bijvoorbeeld achtervolging of onderzoek naar digitale gegevens op onder meer mobiele telefoons), er dienen verklaringen van drugsklanten te worden verzameld, dealers hebben bewust kleine ‘handelshoeveelheden’ drugs bij zich (om serieuze straffen te ontlopen) en drugs wordt vakkundig verstopt in vervoersmiddelen.

2.7 Wat volgt: cijfers en straatinformatie

In de hoofdstukken 3 tot en met 6 presenteren we meer (gedetailleerde) empirische informatie over de drugscriminaliteit en drugsoverlast in Roosendaal en Bergen op Zoom, gebaseerd op politieregistraties, op periodieke landelijke en lokale peilingen en op veldwerk op straatniveau.

Hoofdstuk 3

In cijfers: politieregistraties

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteren we politieregistraties van drugsincidenten: in politiedistrict De Markiezaten en in de basisteams Roosendaal en Bergen op Zoom (3.2); in de gemeente Roosendaal (3.3) en in de gemeente Bergen op Zoom (3.4). In de slotparagraaf (3.5) gaan we in op twee opvallende trends.

In het politiesysteem BVH worden incidenten op het gebied van drugscriminaliteit en drugsgelateerde overlast geregistreerd. Drugscriminaliteit omvat drugsbezit, drugshandel en/of het vervaardigen van drugs (softdrugs of harddrugs). Drugs-gelateerde overlast valt onder de incidentcode E38. Het betreft overlast die op enigerlei wijze is te herleiden tot drugshandel, drugsgebruik of tot 'alcohol.'

Tabel 3.1: Typen drugsincidenten, zoals geregistreerd in BVH.

Omschrijving	(code) in BVH
Drugscriminaliteit	
Bezit harddrugs (lijst 1)	F40
Bezit softdrugs (lijst 2)	F41
Handel e.d. harddrugs (lijst 1)	F42
Handel e.d. softdrugs (lijst 2)	F43
Vervaardigen harddrugs (lijst 1)	F44
Vervaardigen softdrugs (lijst 2)	F45
Aantreffen drugs (geen verdachte)	F46
Overige drugsdelicten	F47
Drugsoverlast	
Overlast i.v.m. alcohol/drugs	E38

Het is belangrijk om de in politiesystemen geregistreerde drugscriminaliteit en -overlast met een kritische blik te analyseren. Zie bijlage 1.

3.2 District en basisteams

Tabel 3.2 vermeldt het aantal drugsincidenten voor district De Markiezaten en voor de basisteams Roosendaal en Bergen op Zoom². De cijfermatige trend is overwegend gunstig. Ten opzichte van 2013 zijn in 2018 136 minder drugsincidenten geregistreerd in het district. In basisteam Roosendaal betreft de afname 57 drugsincidenten en in basisteam Bergen op Zoom 79 drugsincidenten. In basisteam Roosendaal stijgt de geregistreerde overlast met 120 incidenten.

---

² Het district De Markiezaten bestaat uit twee basisteams: Bergen op Zoom en Roosendaal. BT Bergen op Zoom bestaat uit de gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht, Tholen en Steenberg. BT Roosendaal bestaat uit de gemeenten Roosendaal, Rucphen, Halderberge en Moerdijk.

Tabel 3.2: Geregistreerde drugsincidenten in district De Markiezaten, per basisteam en in totaal in de jaren 2013 t/m 2018 (Bron: BVH).

Drugsincidenten		2013	2014	2015	2016	2017	2018	Vershil 2013-2018
<i>Basisteam Bergen op Zoom</i>	Drugscriminaliteit	535	547	605	461	391	459	-76
	Overlast	238	255	237	233	227	235	-3
	Totaal	773	802	842	694	618	694	-79
<i>Basisteam Roosendaal</i>	Drugscriminaliteit	726	687	565	474	415	549	-177
	Overlast	305	327	283	303	394	425	+120
	Totaal	1.031	1.014	848	777	809	974	-57
<i>District De Markiezaten</i>	Drugscriminaliteit	1261	1234	1170	935	806	1008	-253
	Overlast	543	582	520	536	621	660	+117
	Totaal	1.804	1.816	1.690	1.471	1.427	1668	-136

3.3 Gemeente Roosendaal

In de gemeente Roosendaal (tabel 3.3) daalt het totale aantal drugsregistraties van 798 in 2013 naar 639 in 2018. De geregistreerde drugscriminaliteit daalt van 573 (2013) naar 332 (2018). Het vervaardigen van softdrugs daalde in 2017 tot 73 registraties, maar is in 2018 weer op vergelijkbaar niveau met 2013 (2013: 133, 2018: 125). De 'overlast i.v.m. alcohol e.o. drugs' stijgt van 225 (2013) naar 307 (2018).

Tabel 3.3: Geregistreerde drugsincidenten in de gemeente Roosendaal in 2013 t/m 2018 (Bron: BVH).

Drugsincidenten	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Vershil 2013-2018
Bezit harddrugs	43	41	24	24	24	33	-10
Bezit softdrugs	84	120	55	25	39	51	-33
Handel e.d. harddrugs	31	15	13	17	8	22	-9
Handel e.d. softdrugs	42	26	49	29	60	44	+2
Vervaardigen harddrugs	2	1	0	0	4	2	0
Vervaardigen softdrugs	133	174	155	127	73	125	-8
Aantreffen drugs	56	45	16	15	18	13	-43
Overige drugsdelicten	182	181	181	72	81	42	-140
Drugscriminaliteit: totaal	573	603	493	309	307	332	-241
Overlast alcohol/drugs	225	239	219	212	290	307	+82
Totaal	798	842	712	521	597	639	-159

3.4 Gemeente Bergen op Zoom

In de gemeente Bergen op Zoom (tabel 3.4) daalt het totale aantal drugsregistraties van 564 in 2013 naar 420 in 2018. De geregistreerde drugscriminaliteit daalt van 384 (2013) naar 269 (2018). Het valt op dat de registraties inzake 'vervaardigen softdrugs' in 2017 daalden tot 59, maar in 2018 weer gestegen zijn naar 102. Dit aantal is bijna veertig procent lager dan in 2013. De 'overlast i.v.m. alcohol e.o. drugs' daalt enigszins, van 180 (2013) naar 151 (2018).

Tabel 3.4: Geregistreerde drugsincidenten in de gemeente Bergen op Zoom in 2013 t/m 2018 (Bron: BVH).

Drugsincidenten	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Vershil 2013-2018
Bezit harddrugs	19	15	13	34	20	27	+8
Bezit softdrugs	41	57	75	36	50	38	-3
Handel e.d. harddrugs	21	17	13	19	15	14	-7
Handel e.d. softdrugs	31	30	60	39	27	27	-4
Vervaardigen harddrugs	2	1	1	2	4	5	+3
Vervaardigen softdrugs	141	151	157	109	59	102	-39
Aantreffen drugs	10	16	12	5	9	12	+2
Overige drugsdelicten	119	87	91	43	53	44	-75
Drugscriminaliteit: totaal	384	374	422	287	237	269	-115
Overlast alcohol/drugs	180	208	187	170	160	151	-29
Totaal	564	582	609	457	397	420	-144

Bestuurlijke waarschuwingen en sluitingen

Op basis van artikel 13b, eerste lid, van de Opiumwet heeft de burgemeester de bevoegdheid om een last onder bestuursdwang op te leggen indien in panden soft- of harddrugs wordt verkocht, afgeleverd of verstrekt, of daarvoor aanwezig is. Ook hennepplanten worden onder drugshandel geschaard wanneer er meer aanwezig zijn dan voor eigen gebruik is toegestaan. De bestuurlijke handhaving van deze wet wordt voor iedere gemeente vastgelegd in het zogeheten Damoclesbeleid en in district De Markiezaten zijn de beleidsregels zoveel mogelijk op elkaar afgesteld zodat een waterbedeffect wordt voorkomen en er duidelijkheid ontstaat voor alle betrokkenen. In zowel Roosendaal als Bergen op Zoom wordt na de vondst van softdrugs eerst gewaarschuwd, maar bij de vondst van harddrugs het pand direct gesloten. De sluitingstermijnen verschillen per gemeente. Het bestuursrechtelijk handhavend optreden houdt over het algemeen in dat het pand waar de drugs is aangetroffen voor een bepaalde periode gesloten wordt. Gebeurt dit niet vrijwillig, dan wordt het pand verzegeld en dichtgetimmerd op kosten van de overtreeders. In het onderstaande schema is weergegeven welke sanctiestrategie de gemeenten Roosendaal en Bergen op Zoom hanteren.

Tabel 3.5: Het aantal bestuurlijke waarschuwingen en sluitingen in 2015, 2016, 2017 en 2018 in de gemeente Roosendaal

	2015	2016	2017	2018
Bestuurlijke waarschuwingen	45	44	23	21
Bestuurlijke sluitingen	4	5	6	10

Tabel 3.6: Het aantal bestuurlijke waarschuwingen en sluitingen in 2015, 2016, 2017 en 2018 in de gemeente Bergen op Zoom

	2015	2016	2017	2018
Bestuurlijke waarschuwingen	25	13	26	13
Bestuurlijke sluitingen	2	5	5	2

Hoofdstuk 4

Periodieke peilingen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd van enkele periodieke peilingen onder burgers over onder meer de lokale drugsproblematiek, namelijk de landelijke Veiligheidsmonitor (4.2) en enquêteonderzoeken in Roosendaal (4.3) en in Bergen op Zoom (4.4).

4.2 De landelijke Veiligheidsmonitor

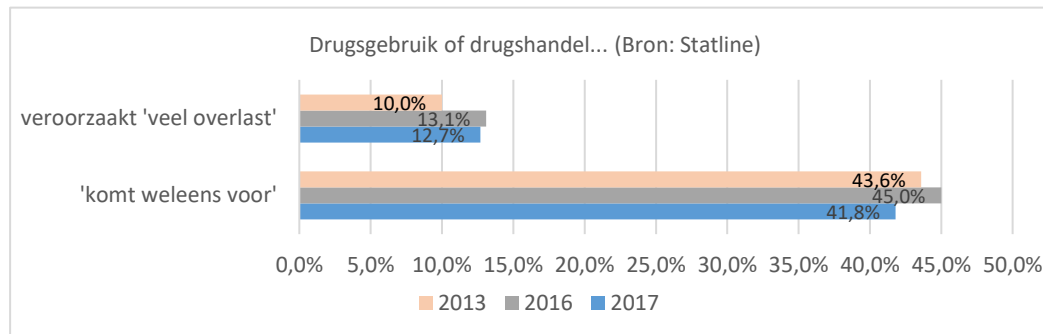
De Veiligheidsmonitor (CBS & Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018, p. 5) verzamelt landelijk en lokaal gegevens over de door burgers ondervonden criminaliteit en sociale veiligheid. Gemeenten met meer dan 70.000 inwoners, waaronder Roosendaal, worden afzonderlijk vermeld. De gemeente Bergen op Zoom wordt niet afzonderlijk vermeld, maar basisteam Bergen op Zoom wel.

Gemeente Roosendaal

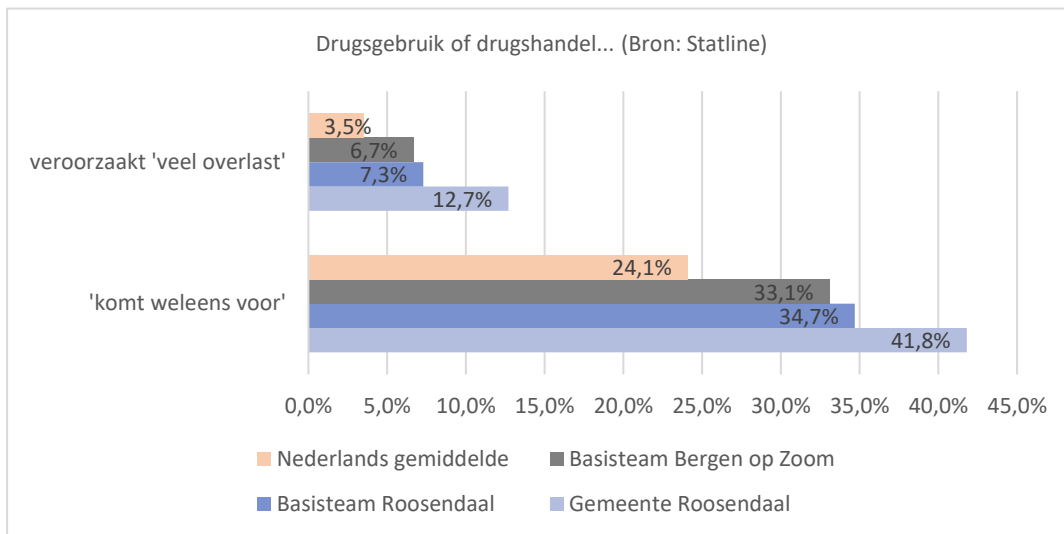
Er zijn verschillende vragen gesteld over 'drugs'. In 2017 gaf ruim veertig procent (41,8) van de inwoners van Roosendaal aan dat drugsgebruik of drugshandel 'wel eens' voorkomt in de wijk. Dat is de één na hoogste score in heel Nederland, in de gemeente-categorie met meer dan 70.000 inwoners. De score ligt veel hoger dan het landelijke gemiddelde van 24,1 procent (zie tabel 4.2).

In 2017 rapporteerde 12,7 procent van de Roosendalers 'veel overlast' van drugsgebruik en drugshandel; dat is de hoogste score in het land. Het landelijke gemiddelde ligt op 3,5 procent.

Tabel 4.1: Twee vragen in de Veiligheidsmonitor, gemeente Roosendaal, in de jaren 2013, 2016 en 2017.

Tabel 4.2: Twee vragen in de Veiligheidsmonitor, gemeente Roosendaal, basisteam Roosendaal, basisteam Bergen op Zoom en het landelijk gemiddelde, in 2017.

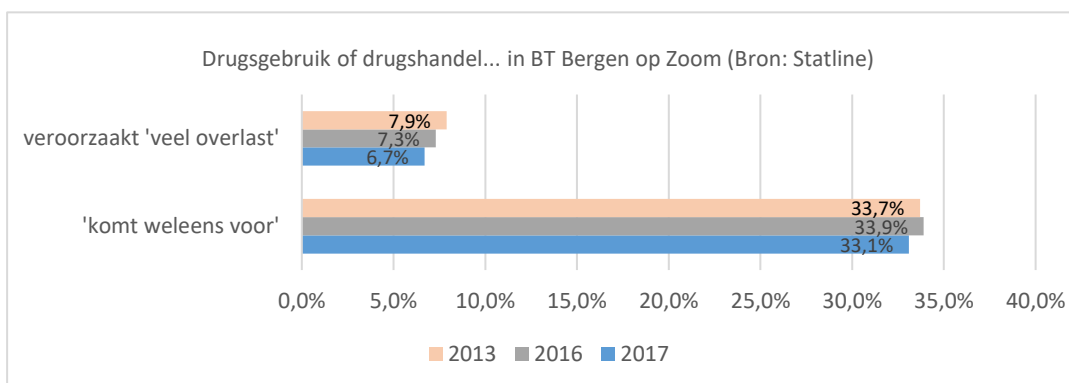

Basisteam Bergen op Zoom

Het werkgebied van het Basisteam omvat, naast de gemeente Bergen op Zoom, ook de gemeenten Woensdrecht, Tholen en Steenbergen.

Het aantal respondenten dat aangeeft dat drugsgebruik of drugshandel wel eens voorkomt in hun wijk, blijft tussen 2013 en 2017 vrijwel gelijk: 33 procent. Er wordt minder vaak 'veel overlast' ervaren (2013: 7,9 procent, 2017: 6,7 procent). De scores zijn lager dan in de gemeente Roosendaal, maar het is beduidend meer dan het landelijk gemiddelde (zie tabel 4.2).

Tabel 4.3: Twee vragen in de Veiligheidsmonitor, basisteam Bergen op Zoom, in de jaren 2013, 2016 en 2017.

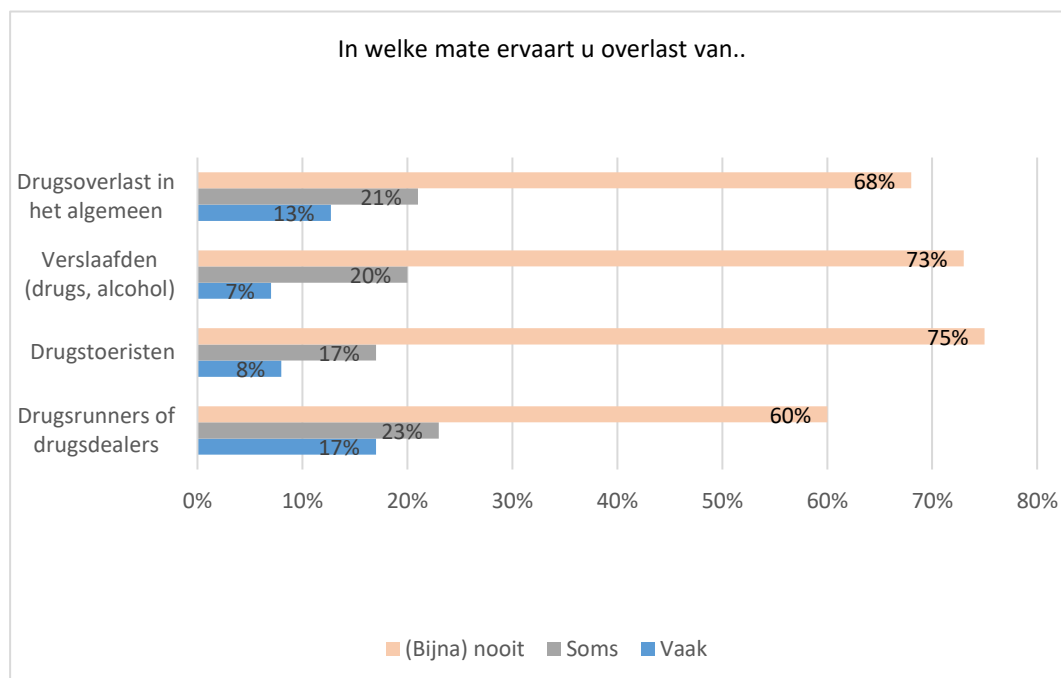
4.3 Bewonersenquête Roosendaal

In 2017 vond voor de negende keer een bewonersenquête plaats onder de bevolking van Roosendaal. Er zijn ruim 8.300 personen benaderd en de respons bedroeg 33%.

Inwoners van Roosendaal geven de drugsoverlast in 2017 gemiddeld een probleemscore van 2³. In de wijken Kalsdonk (4.8), Centrum (3.5), Burgerhout (3.4), Kroeven (3.2) en Westrand (3) ervaart men de meeste drugsgelateerde overlast. Deze scores zijn gestegen ten opzichte van 2013. Toen waren de scores als volgt: Kalsdonk (3.5), Centrum (2.5), Burgerhout (2.4), Kroeven (2.0). Enkel in Westrand is de score gelijk gebleven.

Tabel 4.4 laat zien dat 17 procent van de inwoners vaak overlast ervaart van drugshandel. 13 procent heeft vaak overlast van drugs in algemene zin; acht procent van drugstoeristen en zeven procent van verslaafden.⁴

Tabel 4.4: Vier vragen uit bewonersenquête in Roosendaal, in 2017 (Bron: Dimensus, 2017)

4.4 LEMON-enquête Bergen op Zoom

In de gemeente Bergen op Zoom is tot en met 2016 elke twee jaar gepeild hoe inwoners de leefbaarheid en veiligheid van in hun buurt beleven. Het onderzoek naar de beleving van leefbaarheid en veiligheid heeft in 2016 een nieuwe opzet gekregen: besloten is om driejaarlijks te meten en gebruik te maken van LEMON. Het LEMON-instrument richt zich vooral op leefbaarheid. De 'gemeentelijke veiligheidsvragen' zijn daarom in 2016 toegevoegd aan de LEMON-vragenlijst. De

³ Probleemscore van 1 tot 10

⁴ Bijna een kwart van de respondenten heeft de vragen over drugs niet beantwoord, hetgeen een vertekend beeld kan veroorzaken.

respons op de enquête bedroeg 1.382 inwoners in 2016⁵. Hieronder worden de belangrijkste en meest relevante resultaten vermeld naar aanleiding van de enquête in 2016.

In 2016 gaf ruim een kwart van de inwoners (27%) aan dat zij zich soms tot vaak onveilig voelden in hun eigen buurt, 31 procent voelde zich zelden onveilig en 41 procent voelt zich nooit onveilig. In de buurten Gageldonk (43%), Zuid (37%), Warande (35%) en Fort-Zeekant (35%) voelde het grootste aandeel van de inwoners zich onveilig (p.4). In Fort-Zeekant, Gageldonk en Zuid gaf ruim dertig procent van de inwoners aan dat zij één of meerdere plekken in hun wijk mijden vanwege onveiligheidsgevoelens; veertig procent van alle respondenten gaven hiervoor 'drugs' als reden (p. 6). In de enquête werd ook gevraagd naar groepen mensen die overlast veroorzaken. Volgens de respondenten werd overlast vaak veroorzaakt door drugsrunners/drugsdealers (14%), gevolgd door drugstoeristen (12%). Deze percentages zijn gestegen in de afgelopen jaren voor zowel drugsrunners/drugsdealers (8% in 2011 en 10% in 2014) als drugstoeristen (10% in 2011 en 2014).

Tot slot is gevraagd naar de ontwikkeling van drugsoverlast in de eigen buurt. Het aantal inwoners dat van mening is dat de drugsoverlast daalt, is afgenomen (van 9% in 2011 naar 5% in 2016). Het percentage inwoners dat een toename van drugsoverlast ziet, is ongeveer gelijk gebleven (van 10% in 2011 naar 12% in 2016). Een ruime meerderheid (61%) van de inwoners gaf echter aan niet te weten of de drugsoverlast is gestegen of afgenomen. Minstens een op de zes inwoners van de buurten Warande (19%), Gageldonk (16%) en Centrum (16%) ervaarde een toename van de drugsoverlast.

---

⁵ De enquête is uitgezet onder 5.130 bewoners en de totale respons bedroeg 27%, ten opzichte van 40% in 2014.

Hoofdstuk 5

Op straat: Roosendaal

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteren we straatinformatie die we in Roosendaal hebben verzameld met een straatenquête onder burgers (inwoners en ondernemers), met (groeps-)interviews met inwoners en professionals en door middel van observaties. Het veldwerk is uitgevoerd in de tweede helft van juni 2018, plus een dag in de eerste week van juli 2018. De straatquêtes zijn, net als in 2016, afgenomen op hotspots in vier wijken (Kalsdonk, Langdonk, Westrand en Kroeven) waar inwoners in een gemeentelijke peiling in 2015 de meeste drugsoverlast rapporteerden. Op deze vier locaties vergelijken we de enquêteresultaten in 2018 met die uit 2016. Dat laat veranderingen zien, maar nergens troffen we een significant verschil aan, gerekend met een standaard betrouwbaarheidsniveau van 95 procent. We hebben ook straatquêtes afgenomen in het centrum.

Bij de straatquêtes en straatgesprekken stuiten we op een probleem bij de vraag naar ‘overlast van buitenlandse drugstoeristen uit bijvoorbeeld België of Frankrijk’. De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Roosendaal wonen op als ‘buitenlandse drugstoerist’.

In de paragrafen 5.2 tot en met 5.6 presenteren we eerst de uitkomsten van de straatquêtes en beschrijven dan, op basis van de genoemde bronnen, het straatbeeld. Paragraaf 5.7 beschrijft wijken en locaties waar geen straatquêtes zijn afgenomen.

De bevindingen worden **samengevat** in tabel 7.2.

5.2 Kalsdonk

Straatenquête 2018

Op de enquêtelocatie in Kalsdonk (Philipslaan en omgeving) heeft veertig procent (zeer) vaak overlast van drugshandelaren of -gebruikers. Vijftig procent ziet (zeer) vaak drugshandel.

Bijna dertig procent zegt overlast te hebben van ‘buitenlandse drugstoeristen’. We hebben benadrukt dat we bij deze vraag doelen op mensen die in het buitenland wonen (bijvoorbeeld België of Frankrijk) en dus op niet-ingezetenen. Als respondenten overlast meldden, bleek uit doorvragen dat ze vooral doelden op overlast van arbeidsmigranten.

Tabel 5.1: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	11	10	2	6	22	0	51
	41%		4%	55%		0%	
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	10	16	8	6	8	3	51
	51%		16%	27%		6%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	4	10	10	3	15	9	51
	27%		20%	35%		18%	

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Roosendaal wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

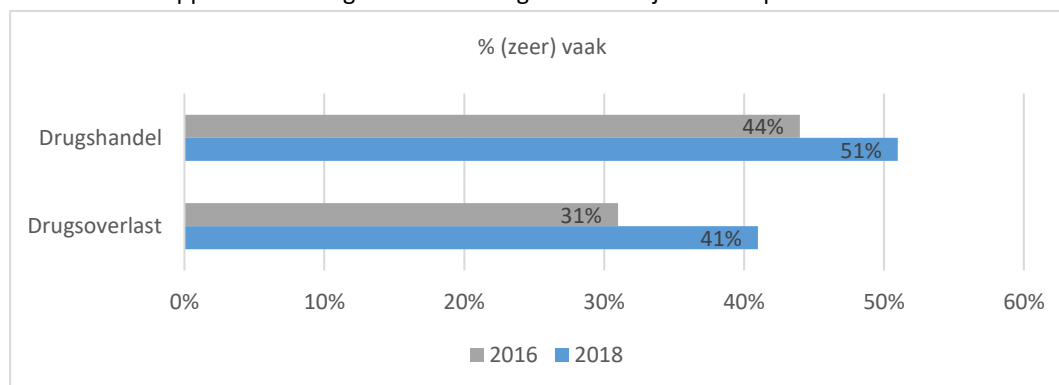
Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt door minstens negen respondenten gewezen op: rondhangende drugshandelaren (21), hard rijden (19), rommel op straat (10), rondhangende drugsgebruikers (9) en een onveilig of onleefbaar gevoel (9).

26 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 32 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

De gerapporteerde drugsoverlast en drugshandel liggen in 2018 op een hoog niveau: hoger dan in 2016. Zie tabel 5.2.

Tabel 5.2: Gerapporteerde drugshandel en drugsoverlast bij stratenquêtes in 2016 en 2018.

Bij de in 2018 afgenomen enquête denkt (ruim) veertig procent van de respondenten dat de drugsoverlast en drugshandel gelijk zijn gebleven in het afgelopen jaar. Wel schat veertig procent van de respondenten dat de drugshandel in die periode (zeer) is toegenomen; voor de drugsoverlast ligt dat percentage op dertig procent.

Tabel 5.3: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de *afgelopen twaalf maanden*?

	Zeer toe- genomen	Toegeno- men	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeer af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	5	11	23	6	0	6	51
	31%		45%	12%		12%	
Is de illegale drugshandel in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	19	21	4	0	6	51
	39%		41%	8%		12%	

Straatbeeld

In Kalsdonk waren (in 2016) en zijn ‘wijkkoningen’, patsers en criminelen zichtbaar in het straatbeeld. Sommigen rijden hard, onder andere in opzichtige auto’s. Er zijn geijkte (horeca)zaken en straatlocaties waar ze elkaar ontmoeten en waar ook deals worden gesloten. De drugshandel is vaak niet direct zichtbaar, maar gedragingen en bezittingen wijzen daar wel op. De wijk telt bedrijven die waarschijnlijk worden gebruikt voor witwassen. Enkele drugscriminelen wonen volgens respondenten in nieuwbouwwoningen in de wijk.

De overlast op deze locatie is niet alleen verbonden met drugs, maar ook met arbeidsmigranten. Er zijn panden waar (veel) migranten wonen. Daar wordt drugs gebruikt en bezorgd. Sommige inwoners zijn teleurgesteld omdat oude woningen (tegenover nieuwbouw) niet zijn gesloopt, om deze te vervangen door nieuwbouwwoningen.

Inwoners wijzen op het persistente karakter van de drugscriminaliteit en (drugs)overlast. De drugscriminaliteit wordt weliswaar beter afgeschermd, maar het blijft aanwezig in de wijk. Bezittingen van criminelen roepen irritatie op. Er zijn dealpanden uit beeld verdwenen, maar daar kwamen overlastgevende ‘migrantenpanden’ voor terug. Als de overlast van één pand afneemt, wordt dat gewaardeerd, al maakt het voor het algehele beeld van de buurt weinig uit. Inwoners hebben ook het gevoel dat stukjes van de buurt (bijvoorbeeld het Heilig Hartplein) worden geclaimd door criminelen.

5.3 Langdonk

Straatenquête 2018

45 procent van de respondenten meldt op de enquête locatie Langdonk (zeer) vaak drugshandel en 25 procent ervaart (zeer) vaak drugsoverlast. Tien procent rapporteert overlast van buitenlandse drugstoeristen.

Tabel 5.4: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	4	9	8	4	25	1	51
	25%		16%	57%		2%	
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	6	17	10	7	7	4	51
	45%		20%	27%		8%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	0	5	8	6	23	9	51
	10%		16%	57%		18%	

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Roosendaal wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

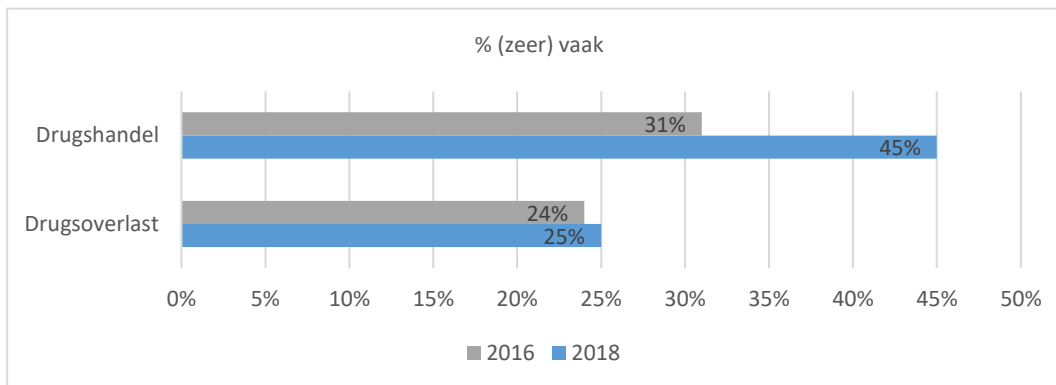
Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: hard rijden (15), rommel op straat (12), geluidsoverlast (12) en rondhangende drugshandelaren (11).

35 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 34 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

In 2016 meldde 31 procent van de respondenten (zeer) vaak drugshandel; in 2018 is dit 45 procent. De ervaren drugsoverlast bleef stabiel.

Tabel 5.5: Gerapporteerde drugshandel en drugsoverlast bij straatenuêtes in 2016 en 2018.

Bijna zestig procent van de respondenten vindt in 2018 dat de drugsoverlast op hetzelfde niveau bleef in het afgelopen jaar. De drugshandel bleef volgens 37 procent stabiel, maar nam (zeer) toe volgens 31 procent.

Tabel 5.6: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de *afgelopen twaalf maanden*?

	Zeer toe- genomen	Toegeno- men	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeer af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	5	29	8	0	6	51
	12%		57%	16%		12%	
Is de illegale drughandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	2	14	19	7	0	9	51
	31%		37%	13%		18%	

Straatbeeld

Langdonk is de locatie waar de meeste respondenten (35) wijzen op straathandel en op handel vanuit auto's (34). Er is ook een stijging van de door respondenten waargenomen drugshandel: van 31 procent naar 45 procent.

De hoge scores hebben te maken met de grote zichtbaarheid van *drugscriminelen*; ze wonen op de 'damesdonken' en ze komen daar op bezoek. Inwoners wijzen op panden waar drugsverslaafden of *drugscriminelen* wonen. Een categorie inwoners verwaarloost de woning in hoge mate, klaarblijkelijk vanwege schulden en/of verslaving. Sommige personen zijn of lijken betrokken bij hennepsteelt, bijvoorbeeld vanwege een hennepgeur in een schuur.

Met auto's en scooters verzamelen *drugscriminelen* – samen met andere jongeren of jongvolwassenen – op geijkte locaties, in het bijzonder rondom winkelcentrum Lindenburg en op enkele parkeerplaatsen, onder meer bij de Evelindeflat. Bij die flat is een camera geplaatst vanwege drugshandel en -overlast, maar ook weer weggehaald; inwoners zien er nu weer verdachte praktijken. Politie mensen stellen dat het vaak louter gaat om rondhangen, dus niet om actuele *drugscriminaliteit* waartegen kan worden opgetreden. Inwoners benadrukken dat auto's en scooters frequent weggrijden en na enige tijd weer terugkomen. Het gaat klaarblijkelijk om mobiele drugshandel in Roosendaal en omgeving. De infrastructuur van de wijk (veel hofjes, met 'doodlopende' parkeerhavens en wandel- en fietsroutes) is ideaal om ongemerkt drugs te verhandelen of hennep te vervoeren.

Langdonk is een buurt met criminele (jeugd-)groepen die onder meer actief zijn in de drugs. Op de ontmoetingsplaatsen bestaat besmettingsgevaar: jongeren en jongvolwassenen starten met criminaliteit of groeien door 'in de misdaad' vanwege de contacten die ze op deze locaties opdoen. De criminaliteit heeft plaats op andere tijden en locaties.

Inwoners vinden en vinden dat er harder opgetreden zou moeten worden tegen de zichtbare *drugscriminelen*. Van de politie willen ze geen uitleg meer over wat ze wel en niet kan doen of over wat zich afspeelt op straat. Ze willen zichtbare vooruitgang.

5.4 Westrand

Straatenquête 2018

In de Westrand rapporteert 38 procent van de respondenten (zeer) vaak drugshandel, 28 procent (zeer) veel drugsoverlast en twaalf procent (zeer) veel overlast van buitenlandse drugstoeristen.

Tabel 5.7: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	3	11	12	3	17	4	50
	28%		24%	40%		8%	
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	4	15	13	4	10	4	50
	38%		26%	28%		8%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	0	6	11	7	16	10	50
	12%		22%	46%		20%	

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Roosendaal wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

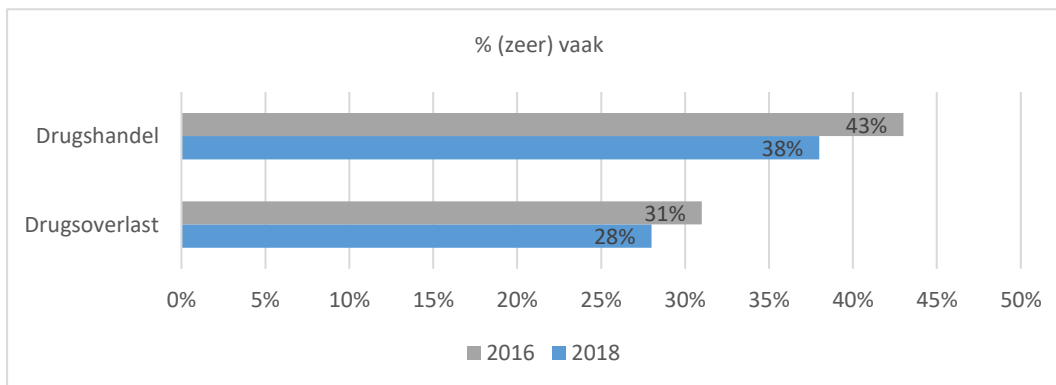
Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: rondhangende drugshandelaren (23), hard rijden (20) en rondhangende drugsgebruikers (16).

31 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 30 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

Het percentage respondenten dat in 2018 (zeer) vaak drugsoverlast of drugshandel rapporteert, ligt wat lager dan in 2016:

Tabel 5.8: Gerapporteerde drugshandel en drugsoverlast bij straatenuêtes in 2016 en 2018.

Iets meer dan de helft van de respondenten vindt in 2018 dat de drugsoverlast en drugshandel op hetzelfde niveau zijn gebleven in het afgelopen jaar.

Tabel 5.9: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de afgelopen twaalf maanden?

	Zeer toegenomen	Toegenomen	Gelijk gebleven	Afgenomen	Zeer afgenomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	14	27	6	0	2	50
	30%		54%	12%		4%	
Is de illegale drughandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	0	8	26	3	0	4	50
	16%		52%	6%		8%	

Straatbeeld

De Westrand is één van de locaties waar inwoners niet alleen klagen over actueel overlast-gevend gedrag, maar daarnaast nog meer over de visuele overlast en over het persistente karakter van problemen in de sfeer van drugsoverlast en -criminaliteit. Er zijn veranderingen, op onderdelen ook verbeteringen, maar het houdt al zo lang aan.

In de Westrand zagen respondenten in 2016 een toename van de drugsproblemen, zoals hennepkwekerijen, drugsgebruik en drugshandel. In 2018 is er volgens hen niet zoveel veranderd. De drugshandel wordt op straat afgeschermd; op enkele parkeerplaatsen en op het Permekeplein. Enkele zaken zijn volgens respondenten ontmoetingsplaatsen waar waarschijnlijk 'drugszaken' worden gedaan, zonder dat dit zichtbaar is.

Inwoners storen zich aan patsergedrag, zoals kostbare bezittingen (auto's, kleding) en grove verkeersovertredingen. Bij observaties zagen we dit ook. Respondenten klagen ook over visuele overlast, zoals vervallen panden en rommelige (horeca)zaken. Wat dit betreft wijzen velen op de dichtgetimmerde panden boven de winkels op de Rembrandtgalerij: "heel erg lelijk, niet om aan te zien."

De huisvesting van arbeidsmigranten gaf en geeft overlast, al is dit volgens inwoners die we spraken eerder afgenomen dan toegenomen. In combinatie met de aanwezigheid van drugscriminelen, tasten de 'migranten-panden' wel het straatbeeld aan.

5.5 Kroeven

Straatenquête 2018

Op enquêtelocatie Kroeven ziet 34 procent van de respondenten (zeer) vaak drugshandel en meer dan de helft (56 procent) ervaart zelden of nooit drugsoverlast. Tien procent meldt overlast van buitenlandse drugstoeristen.

Tabel 5.10: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	3	5	13	4	24	1	50
	16%		26%	56%		2%	
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	3	14	15	7	10	1	50
	34%		30%	34%		2%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	2	3	5	7	28	5	50
	10%		10%	70%		10%	

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Roosendaal wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

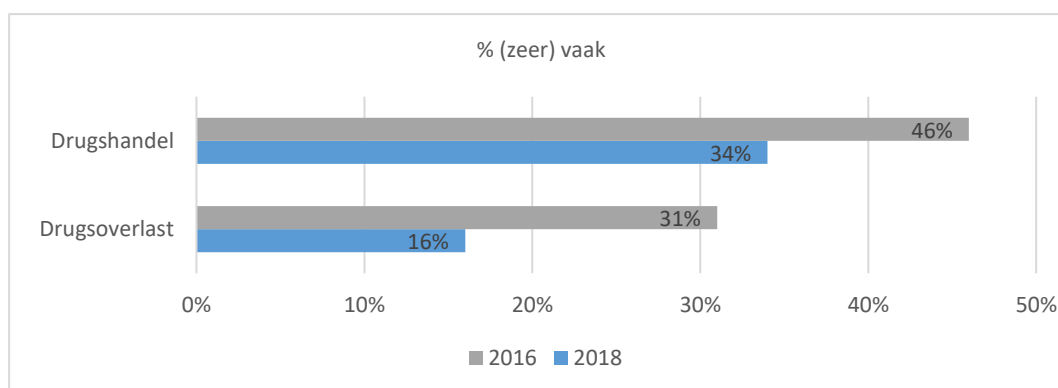
Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: hard rijden (19), rondhangende drugshandelaren (16) en een onveilig of onleefbaar gevoel (8).

27 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 33 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

Het percentage respondenten dat in 2018 (zeer) vaak drugsoverlast of drugshandel rapporteert, ligt lager dan in 2016.

Tabel 5.11: Gerapporteerde drugshandel en drugsoverlast bij straatenuêtes in 2016 en 2018.

Een meerderheid van de respondenten denkt in 2018 dat de drugsoverlast en drugshandel in het afgelopen jaar gelijk zijn gebleven.

Tabel 5.12: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de *afgelopen twaalf maanden*?

	Zeer toe- genomen	Toegenomen	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeer af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	0	9	29	7	0	5	50
	18%		58%	14%		10%	
Is de illegale drughandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	0	10	32	3	0	5	50
	20%		64%	6%		10%	

Straatbeeld

De gerapporteerde drugsoverlast en drugshandel liggen in 2018 lager dan in 2016. Dit heeft te maken met de aanpak van enkele panden en personen (door of vanuit de drugsquad). Voor sommige inwoners was die aanpak zichtbaar en voor anderen niet, maar het straatbeeld is wat rustiger dan enkele jaren geleden. Er komen drugscriminelen en drugslocaties in beeld, maar dit is afgeschermd: mobiele drugshandel, ook in de late uren; op en rondom het voetbalveldje, bij de speelplaats, tussen de woningen en in het nabijgelegen groen.

Kroeven was en is een locatie waar inwoners wijzen op drugshandel met Belgen die drugsinkopen. Volgens inwoners wonen er ook enkele drugscriminelen in de wijk. Dat gaat gepaard met patsergedrag, ook van bezoekers, in het bijzonder kostbare auto's. De overlast blijft binnen de perken en het gaat niet om dealpanden.

5.6 Centrum

Straatenquête 2018

In het centrum meldt 27 procent van de respondenten (zeer) vaak drugsoverlast en 35 procent ziet (zeer) vaak drugshandel.

Tabel 5.13: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	5	9	5	4	29	0	52
	27%		10%	63%			
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	4	14	11	4	16	2	51 [2]
	35%		22%	39%		4%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	0	3	6	5	23	5	52
	6%		12%	54%		10%	

[1] Deze vraag betreft niet-ingezetenen, maar respondenten rapporteerden ook overlast van arbeidsmigranten. [2] Eén respondent gaf geen antwoord op de vraag.

Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: hard rijden (13), rondhangende drugshandelaren (13), rondhangende drugsgebruikers (8) en fout parkeren (8).

26 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 29 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

In het centrum zijn in 2016 geen straatenquêtees afgenomen. Een ruime meerderheid (67 procent) vindt dat de drugsoverlast in het afgelopen jaar stabiel bleef. 54 procent stelt dat de drugshandel op hetzelfde niveau.

Tabel 5.14: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de afgelopen twaalf maanden?

	Zeer toe- genomen	Toegenomen	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeer af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	3	6	35	6	0	2	52
	17%		67%	12%		4%	
Is de illegale drugshandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	2	12	28	2	0	8	52
	27%		54%	4%		15%	

Straatbeeld

In het centrum blijft de 'coffeeshop-periode' een ijkpunt. Tot en met september 2009 was er veel overlast van straatdealers en coffeeshopklanten, met name uit België en Frankrijk. Dat is nu niet meer het geval. Dat is gunstig voor het straatbeeld, al zijn inwoners inmiddels gewend aan het wegvallen van het overlast-gevende massa-drugstoerisme.

Dit neemt niet weg dat inwoners wijzen op actuele drugshandel en (drugs-)overlast. Wat drugshandel betreft, trekken handelaren vanuit omliggende buurten (vaak afkomstig uit criminele netwerken) naar het centrum om drugs te verkopen. Klanten zijn uitgaanspubliek en personen die goedkope woningen in het centrum huren, zoals jongeren, verslaafden en arbeidsmigranten.

De drugshandel heeft niet alleen plaats op de 'oude' locaties, zoals de Oliemolen, Brugstraat, Molenstraat en omgeving. Ze wijzen ook op onder meer de Fortuinstraat (bij de Skatebaan). Voorts zijn tal van (horeca)zaken een doorn in het oog van inwoners. Er komen louche figuren, klaarblijkelijk onder meer criminelen, en ze fungeren zo goed als zeker als criminele ontmoetingsplaats. Het zijn zaken met weinig reguliere klanten. Sterker, de uitstraling en inrichting lijken er soms speciaal op gericht om 'gewone klanten' af te schrikken.

De oude drugstoeristen zijn verdwenen, maar respondenten zien 'lokale' drugsklanten en een nieuwe generatie dealers. De nieuwe generatie dealers stelt zich intimiderend op. Deze dealers laten duidelijk merken dat ze met rust gelaten moeten worden. Ook het centrum heeft te maken met visuele overlast: "Als je vanaf het spoor naar het gemeentekantoor rijdt, kom je al jaren langs een dichtgetimmerd pand."

5.7 Overige buurten en locaties

In interviews wordt door respondenten gewezen op drugscriminaliteit en drugsoverlast in Burgerhout, Kortendijk, Nispen en twee bijzondere locaties, namelijk bedrijventerreinen en het buitengebied.

Burgerhout ligt tegen het centrum aan. Professionals omschrijven het als een gesloten wijk. Er wonen en 'hangen' jongeren en jongvolwassenen die drugs gebruiken en/of verkopen, waaronder personen die deel uitmaken van een netwerk van drugsdealers. De infrastructuur speelt drugshandelaren in de kaart, via paden kunnen ze gemakkelijk komen of gaan. Een winkelstrip in de buurt telt dubieuze winkels, die volgens respondenten dekmantels zijn: op basis van de klandizie kan de huur soms al jaren niet worden betaald.

In *Kortendijk* wonen enkele 'bekende' drugsfamilies en -netwerken; voornamelijk van Marokkaanse komaf, die elders in de stad en regio actief zijn. Dit werd al in 2016 gesignaleerd, maar de onderlinge spanningen zijn sindsdien geëscaleerd. In december 2017 en februari 2018 hadden schietpartijen plaats. Dat leidde onder meer tot bestuurlijke maatregelen: sluiting van een woning, gebiedsverboden en tijdelijk cameratoezicht. Strafrechtelijk onderzoek heeft geleid tot aanhoudingen. Respondenten blijven bezorgd over de criminele praktijken en over de kans op nieuw crimineel geweld; in deze buurt of elders.

Nispen grenst aan België. Inwoners ervaren nauwelijks of geen drugsoverlast, maar er zijn wel locaties waar dealactiviteiten plaatsvinden. Dealers, voornamelijk van Marokkaanse komaf, bedrijven in en rondom Nispen tussenhandel met Belgische drugsklanten.

Wat in Nispen wordt gesignaleerd, geldt ook voor locaties in het *buitengebied*. Daar wordt tussenhandel bedreven: grotere partijen drugs worden overhandigd. Soms nadat een deal is beklonken op een ontmoetingsplaats in Roosendaal of er worden, op basis van een afspraak, ter plekke drugszaken gedaan. Deze drugshandel wordt goed afgeschermd en blijft niet beperkt tot Roosendaal, want het heeft ook elders in de grensstreek plaats, ook op Belgisch grondgebied.

Respondenten wijzen op *bedrijventerreinen*: als locatie waar drugsdeals worden gesloten (vermoedelijk tussenhandel), maar ook vanwege dekmantelbedrijven die worden gebruikt door georganiseerde drugscriminelen. Het gaat dan om internationale drugshandel; niet alleen gericht op België, maar ook op andere landen, zoals Frankrijk en Italië. Professionals zouden graag een analyse maken van dergelijke dekmantelbedrijven. Vanwege de begrijpelijke nadruk op de aanpak van drugsoverlast, blijven dergelijke dekmantelbedrijven en drugshandel (te vaak) buiten schot.

Hoofdstuk 6

Op straat: Bergen op Zoom

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk presenteren we straatinformatie die we in Bergen op Zoom hebben verzameld met een stratenquête onder burgers (inwoners en ondernemers), met (groeps-)interviews met inwoners en professionals en door middel van observaties. Het veldwerk is uitgevoerd in de laatste week van augustus 2018. De stratenquêtes zijn afgenomen op drie locaties (Oscar van Hemelpark en omgeving, Korenbeursplein en omgeving en Fort Zeekant) waar professionals drugsoverlast zien of vermoeden.

Bij de stratenquêtes en straatgesprekken stuiten we op een probleem bij de vraag naar ‘overlast van buitenlandse drugstoeristen uit bijvoorbeeld België of Frankrijk’. De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Bergen op Zoom wonen op als ‘buitenlandse drugstoerist’.

In de paragrafen 6.2 tot en met 6.4 presenteren we eerst de uitkomsten van de stratenquêtes en beschrijven dan, op basis van de genoemde bronnen, het straatbeeld. Paragraaf 6.5 beschrijft wijken en locaties waar geen stratenquêtes zijn afgenomen.

De bevindingen worden **samengevat** in tabel 7.3.

6.2 Korenbeursplein en omgeving

Op enquêtelocatie Korenbeursplein en omgeving ervaart driekwart zelden of nooit drugsoverlast. 34 respondenten kiezen voor de optie ‘nooit’. 64 procent ziet zelden of nooit drugshandel; wederom kiezen veel respondenten (29) voor ‘nooit’.

Tabel 6.1: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeerv vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	2	4	7	3	34	0	50
	12%		14%	74%			
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	0	7	8	3	29	3	50
	14%		16%	64%		6%	
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	0	2	5	2	34	7	50
	4%		10%	72%		14%	

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Bergen op Zoom wonen op als ‘buitenlandse drugstoerist’.

Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op hard rijden (5). Vijf respondenten wijzen op rondhangende drugshandelaren en drugsgebruikers.

13 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 12 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

Het overgrote deel van de respondenten meldt geen toename van de drugoverlast of drugshandel in het afgelopen jaar:

Tabel 6.2: Is de drugoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de afgelopen twaalf maanden?

	Zeer toe- genomen	Toegenomen	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeer af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	6	22 44%	7	3	9 18%	50
	14%			20%			
Is de illegale drughandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	0	4	28 56%	9	3	5 10%	50
	8%			14%			

Straatbeeld

Een klein aantal respondenten (veertien procent) ziet op deze locatie (zeer) vaak drugshandel. Dat was in de jaren voor het sluiten van de coffeeshop op het Korenbeursplein bepaald anders. Er was toen veel illegale drugshandel en veel drugoverlast. Ook in de jaren na de sluiting hield de drugshandel aan. Op en rondom het plein waren zaken (horeca, detailhandel) gevestigd die betrokken waren bij drugsriminaliteit. Criminelen kochten panden of deden daartoe pogingen. De gemeente kwam in actie en kocht het pand waar de coffeeshop was gevestigd, sloot een *headshop* en gaf het plein een fysieke opknappbeurt. In de jaren erna werd gebouwd in de directe omgeving en het plein is autovrij gemaakt. Het is nu rustig op een plein waar het tien jaar geleden een komen en gaan was van Belgische en Franse auto's. De locatie is veranderd van een drugshotspot in een aantrekkelijke woonlocatie die direct is verbonden met de sfeer en economie van het stadscentrum.

6.3 Oscar van Hemelpark en omgeving

Op enquêtelocatie Oscar van Hemelpark en omgeving ziet een hoog percentage (zeer) vaak drugshandel, namelijk 41%. Een derde ervaart (zeer) vaak drugoverlast.

Tabel 6.3: Hoe vaak heeft u in de afgelopen zes maanden: drugoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	5	12	9 18%	4	20	1 -	51
	33%			47%			
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	7	14	17 33%	4	7	2 -	51
	41%			22%			
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	0	1	8 16%	4	30	8 16%	51
	-			67%			

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Bergen op Zoom wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: rondhangende drugshandelaren (23), rondhangende drugsgebruikers (20) en hard rijden (15).

33 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 31 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

Een derde (33 procent) vindt dat de drugsoverlast op hetzelfde niveau is gebleven in het afgelopen jaar; iets minder respondenten vinden dat het is toegenomen (29 procent). Een derde (35 procent) vindt dat de drugshandel toenam in die periode; geen enkele respondent denkt dat het is afgenomen.

Tabel 6.4: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de afgelopen twaalf maanden?

	Zeer toegenomen	Toegenomen	Gelijk gebleven	Afgenomen	Zeer afgenomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	14	17 33%	4	7	2 -	51
	29%			22%			
Is de illegale drughandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	17	24 47%	0	0	9 18%	51
	35%			-			

Straatbeeld

De gerapporteerde drugshandel ligt op een hoog niveau. Er heeft drugsgebruik en drugshandel plaats in het park en op enkele geijkte drugslocaties rondom het park, onder meer op de parkeerplaats van een supermarkt. Volgens enkele respondenten wordt ook drugs verkocht aan inwoners van een zorginstelling. Het gaat in het park om lokale gebruikers en om mobiele dealers, waaronder dealers die wonen in de buurt (Meilust) en in de wijk Noordgeest. In de wat ruimere omgeving van het park zijn er meer drugslocaties, zoals parkeerplaatsen van sportvelden, een sportvoorziening (fitnesscentrum) en parkeerplaatsen van twee supermarkten. Het gaat daarbij deels om dezelfde dealers of om dealers uit dezelfde criminele netwerken. Die maken gebruik van auto's. Buiten de bebouwde kom spreken ze ook af met drugsklanten; in dat geval onder meer met klanten uit België. Bijvoorbeeld in de omgeving van het fabrieksgebouw van Philip Morris. Gedurende avonden en in de nacht zien enkele oplettende inwoners 'steeds dezelfde auto's af- en aanrijden'; klaarblijkelijk vanwege drugshandel.

In april 2018 had een nachtelijke schietpartij plaats in de Mahlerstraat. Inwoners denken dat dit te maken heeft met drugscriminaliteit, al weten ze dat niet zeker. Een respondent (inwoner) was niet verbaasd dat dit in de nacht gebeurde. Hoe later het wordt, des te dominanter worden (drugs-)criminelen in het straatbeeld: "Als ik door de wijk rij, zie ik veel dealers. Vooral 's-avonds, maar mensen melden niet meer, want men heeft er geen last van."

6.4 Fort Zeekant

Op enquêtelocatie Fort Zeekant ziet bijna veertig procent van de respondenten (zeer) vaak drugshandel. Bijna een derde ervaart (zeer) vaak drugsoverlast.

Tabel 6.5: Hoe vaak heeft u in de *afgelopen zes maanden*: drugsoverlast ondervonden, gedragingen waargenomen die duiden op illegale drugshandel en overlast ervaren van buitenlandse drugstoeristen?

Hoe vaak in de afgelopen zes maanden in uw woon- of werkomgeving:	Zeerv vaak	Vaak	Soms	Zelden	Nooit	Weet niet	Totaal
...overlast ondervonden van drugshandelaren of -gebruikers?	8	8	7 14%	8	19	1 -	51
	31%			53%			
...(gedragingen die wijzen op) illegale drugshandel?	13	7	13 25%	5	11	2 -	51
	39%			31%			
...overlast van buitenlandse drugstoeristen uit b.v. België of Frankrijk? [1]	2	7	9 17%	4	27	2 -	51
	17%			61%			

[1] De vraag slaat op niet-ingezetenen, maar respondenten vatten vaak Oost-Europese arbeidsmigranten die (tijdelijk) in Bergen op Zoom wonen op als 'buitenlandse drugstoerist'.

Voor zover respondenten drugsoverlast rapporteren, wordt voornamelijk gewezen op: rondhangende drugshandelaren (24), hard rijden (22) en rondhangende drugsgebruikers (18).

20 respondenten wijzen op drugshandel op straat (voetgangers, dealers op scooter of fiets) en 31 respondenten op drugshandel vanuit een auto.

Trend

Bijna de helft van de respondenten denkt dat in het afgelopen jaar de drugshandel (48 procent) en drugsoverlast (45 procent) op hetzelfde niveau bleven. Bijna een kwart ziet een afname. Wel ziet ook bijna een kwart een toename van de drugshandel.

Tabel 6.6: Is de drugsoverlast, de illegale drugshandel of de overlast van buitenlandse drugstoeristen toe- of afgenomen in de *afgelopen twaalf maanden*?

	Zeerv toe- genomen	Toegeo- men	Gelijk gebleven	Afgeno- men	Zeerv af- genomen	Weet niet	Totaal
Is de drugsoverlast in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	8	23 45%	7	5	6 12%	51
	17%			24%			
Is de illegale drugshandel toe- of afgenomen in uw werk- of woonomgeving in de afgelopen twaalf maanden:	1	10	23 48%	8	3	3 -	48 (*)
	23%			23%			

(*) Van drie respondenten geen antwoord

Straatbeeld

Bijna veertig procent van de respondenten ziet op deze locatie (zeer) vaak drugshandel. Dat is een hoog percentage. Voor een categorie inwoners hoort het erbij, zonder dat ze er veel aanstoot aannemen, maar anderen ergeren zich eraan. Voor één respondent was het een reden om te verhuizen. De drugshandel heeft onder meer plaats op enkele parkeerplaatsen en bij een garage, vooral in de late uren. Vlakbij de enquêtelocatie ligt een invalsweg met veel drugshandel, namelijk de Antwerpsestraatweg en omgeving. Respondenten (inwoners en professionals) wijzen op verdachte (horeca)zaken waar volgens hen drugsafspraken worden gemaakt of waar drugsdealers rondhangen, ook als ze elders zaken doen. Ze wijzen op drugshandel met niet-ingezetenen, onder meer uit België. Inwoners ergeren zich aan dit “criminele straatbeeld”. Politie mensen zeggen dat de bewijslast voor drugscriminaliteit zwaar is en dat concrete bewijzen vaak ontbreken. Ze zijn op concreet niveau (panden, personen) terughoudend bij het trekken van conclusies over drugscriminaliteit. Na een nachtelijke schietpartij in een zijstraat van de Antwerpsestraatweg (Jan Steenpad, mei 2018) wijzen - in een krantenbericht - inwoners op overlast van een loungebar tot diep in de nacht, houdt de politie zich op de vlakte en ontkent de uitbater dat zijn zaak overlast veroorzaakt.⁶

Er worden deals gesloten op de Antwerpsestraatweg en omgeving. De ene keer heeft de overdracht ergens anders plaats, maar andere keren op een (straat)locatie vlakbij. Het gaat bij straatdeals deels om drugsklanten die kleine hoeveelheden kopen; overwegend ingezetenen. Er is een markt voor (tussen)handelaren uit de regio, waaronder klanten uit België. Dergelijke grotere deals worden beter afgeschermd en hebben plaats op daartoe geschikte locaties, zoals: parkeerplaatsen bij nabijgelegen sportvelden, vlakbij een afrit van de A4 of verder richting de grens of daar net overheen, bijvoorbeeld in het grote park bij de Nederlands-Belgische grens.

Vlakbij de Antwerpsestraatweg, maar net buiten onze enquêtelocatie, wijzen respondenten op een flat met drugsproblemen. Er is niet veel overlast, maar er wonen volgens respondenten (drugs-)criminelen of verdachten. Ze rijden in auto's die te duur zijn voor het denkbare legale inkomen.

6.5 Overige buurten en locaties

In interviews wordt door respondenten gewezen op drugscriminaliteit en drugsoverlast op andere locaties dan de enquêtelocaties.

Voor het *Sint Catharinaplein* geldt nog meer wat hierboven is geconstateerd voor het Korenbeursplein. Na het sluiten van de coffeeshop is deze locatie geïntegreerd in het centrum van Bergen op Zoom, als een aantrekkelijke locatie en niet langer als drugshotspot. Er zijn op dit plein en in de omgeving enkele zaken die in handen zouden kunnen zijn verdachte personen. Er is echter geen open drugscene meer met zichtbare handelspraktijken. Die vooruitgang is zo zichtbaar dat op deze locatie geen enquêtes zijn afgenomen.

Net als in Roosendaal, wijzen respondenten op het *buitengebied*, onder meer in en bij *Halsteren*. Er worden stortingen van drugsafval (vooral hennep) geconstateerd. Respondenten wijzen onder meer op de Tholenseweg; daar komen ook drugscriminelen uit het nabijgelegen Tholen, hoogstwaarschijnlijk ook om drugsafval te dumpen. Er zijn locaties waar elke week of twee weken wordt gedumpt. De gemeente ruimt op, maar op het terrein van het waterschap zou het langer

---

⁶ BN De Stem, Schietpartij Bergen op Zoom: 'Ik hoorde zo tegen vieren een hoop geschreeuw in een buitenlandse taal', 13 mei 2018 (geraadpleegd via www.bndestem.nl)

blijven liggen. Er heeft ook handel plaats, voornamelijk op verscholen locaties, zoals parkeerplaatsen. Kleinschalig drugsafval wijst op drugsgebruik.

De dealpraktijken in *Noordgeest* zijn verbonden met die in Meilust, onder meer rondom enquêtelocatie Oscar van Hemelpark en omgeving. Het gaat om dezelfde dealers en netwerken, deels afkomstig uit bekende criminele netwerken: “Er zijn heel veel grote dealers, ik kan er zo drie of vier opnoemen.” De drugshandel in Noordgeest heeft ook plaats in brandgangen, omdat het dealen dan kan worden afgeschermd. De scooters en auto’s van dealers vallen op, net als hun activiteiten gedurende de avond en in de nacht. Respondenten wijzen op hennepplanten in de tuinen van sociale huurwoningen, alsook op verplaatsing van hennep teelt van huurwoningen naar koopwoningen.

Respondenten wijzen op gebruikers- en deallocaties rondom de Halsterseweg, Randweg West, de Kruisakkers en de Florastraat (in *Tuinwijk*). Het betreft onder meer een flatgebouw met veel verslaafden (“drugsgebruikers in goedkope, kleine woningen”), parkeerplaatsen (onder andere bij sportvelden en bij bedrijfspanden) en horeca.

In *Borgvliet* wonen en werken volgens respondenten grote criminelen, waaronder criminelen die zijn verhuisd vanuit *Gageldonk*. Het gaat deels om straathandel, maar ook om bovenlokale en beter georganiseerde drugsriminaliteit. Er is niet veel drugsoverlast. Sterker, de criminelen zien er in zekere zin op toe dat het ordelijk is op straat. Op verschillende locaties staan loopjongens op de uitkijk, ook als contra-observatie ten opzichte van gemeente en politie. Misdaadpraktijken zijn zichtbaar in het straatbeeld: “Opvallend grote auto’s bij sociale huurwoningen. Ook op de pleintjes, achter garageboxen, staan Porsches van het type Cayenne.” In Borgvliet en Gageldonk zorgen criminelen voor orde op straat, maar ze zetten evengoed mensen onder druk om (nog) een hennepplantage toe te staan.

Criminele netwerken in Borgvliet zijn verweven met die in *Gageldonk*. Gageldonk telt kleine en goedkope woningen, waaronder woningen die binnenkort worden gesloopt en waar mensen nu tijdelijk wonen. Hier wonen onder andere verslaafden en dat trekt dealers aan. De mobiele straathandel (scooters) en handel vanuit auto’s op parkeerplaatsen zijn hier zichtbaar, onder meer in de Waterleliestraat, Meidoornlaan, Heiningen, Piusplein en Kastanjelaan. Respondenten brengen in deze omgeving onder meer een café, koffiehuis, winkels en kapper in verband met drugshandel. Er wordt echter zelden of nooit gemeld. Ook in Gageldonk houden criminelen toezicht en waken als het ware over de openbare orde: “Je wordt goed in de gaten gehouden. Ze hebben eigen observatieteams.”

Hoofdstuk 7

In antwoord op de onderzoeksvragen

7.1 Inleiding

In september 2009 stoppen de acht coffeeshops in Roosendaal en Bergen op Zoom met de verkoop van softdrugs. Tegelijkertijd starten gemeente, politie en justitie een handhavingstraject, gericht op drugsoverlast en drugshandel. Een publiekscampagne drukt softdrugsgebruikers, ook in België en Frankrijk, op het hart dat de gedoogde softdrugsverkoop is gestaakt en dat wordt opgetreden tegen illegale handel: *C'est fini*.

De drugsoverlast en drugshandel in coffeeshopgebieden, en op de routes daar naartoe, nemen in 2009 en 2010 fors af. Er kwamen naar schatting per week ongeveer 25.000 buitenlandse drugstoeristen naar deze twee gemeenten. Dat daalt in 2010 fors, want meer dan 90 procent blijft weg. Ze kopen de softdrugs ergens anders: in coffeeshops (met name de acht coffeeshops in Breda) en bij illegale dealers. Drugscriminelen uit Roosendaal en Bergen op Zoom verplaatsen drugshandel en drugsproductie (nog meer) naar België, met behulp van bestaande criminele contacten. Op stedelijke niveau nemen de illegale drugshandel en drugsoverlast netto af, maar er zijn wijken in Roosendaal en Bergen op Zoom waar dit toeneemt. In Roosendaal stijgt het aanvankelijk stevig in Burgerhout, maar het gaat vooral om Westrand, Kroeven en Langdonk. In Bergen op Zoom nam de drugshandel toe in Fort Zeekant en in het Oscar van Hemelpark en omgeving.

De veranderingen op straat brengen een beleidsverandering op gang: van de focus op drugsoverlast en overlast-gevende drugshandel naar de (integrale) aanpak van ondermijnende (drugs-)criminaliteit.

Schema 7.1: Trends in de periode 2009 – 2012.

Directe effecten van de sluiting van acht coffeeshops (september 2009)

- Afname van de stroom buitenlandse drugstoeristen (dat was naar schatting ongeveer 25.000 per week) met iets meer dan 90 procent
- Forse afname van drugsoverlast en drugshandel in coffeeshopgebieden en op de routes daar naartoe

Binnengemeentelijke verplaatsing

- In 2010 en 2011 verplaatsing van drugshandel naar wijken rondom het centrum en naar het buitengebied van de gemeenten Roosendaal en Bergen op Zoom
- Roosendaal: Burgerhout en vooral Westrand, Kroeven en Langdonk
- Bergen op Zoom: Fort Zeekant en omgeving Oscar van Hemelpark

Bovenlokale verplaatsing

- Naar coffeeshops in de regio (Breda en Etten-Leur)
- Drugshandel (tussenhandel): richting de Belgische grens
- Versterking van de samenwerking tussen lokale criminelen uit Roosendaal en Bergen op Zoom en Belgische criminelen bij drugshandel en drugsproductie (deze marktbeveging bestond al voor 2009)

Aanpak drugscriminaliteit

- Start beleidskentering: Van de focus op drugsoverlast en overlast-gevende drugshandel naar de (integrale) aanpak van ondermijnende (drugs-)criminaliteit

In dit slothoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen. Paragraaf 7.2 zet de bevindingen ten aanzien van de politieregistraties op een rij. Paragraaf 7.3 gaat in op de informatie die onder burgers en professionals is verzameld over drugsoverlast en drugshandel.

7.2 Politieregistraties

Welke patronen tekenen zich af in de politieregistraties van drugsincidenten?

In de gemeente Roosendaal daalt het totaal aantal drugsregistraties van 798 in 2013 naar 639 in 2018. De geregistreeerde drugscriminaliteit daalt van 573 (2013) naar 332 (2018). Het vervaardigen van softdrugs daalde in 2017 tot 73 incidenten, maar steeg in 2018 weer tot 125 incidenten. De 'overlast i.v.m. alcohol e.o. drugs' stijgt van 225 (2013) naar 307 (2018).

In de gemeente Bergen op Zoom daalt het totaal aantal drugsregistraties van 564 in 2013 naar 420 in 2018. De geregistreeerde drugscriminaliteit daalt van 384 (2013) naar 269 (2018). Het valt op dat de registraties inzake 'vervaardigen softdrugs' van 141 incidenten in 2013, naar 59 in 2017 daalden, maar ondertussen weer zijn gestegen naar 102. De 'overlast i.v.m. alcohol e.o. drugs' daalt enigszins, van 180 (2013) naar 151 (2018).

7.3 Drugscriminaliteit en -overlast

Welke patronen en trends zien professionals wat betreft drugsoverlast en drugscriminaliteit?

Welke patronen en trends zien burgers wat betreft drugsoverlast en drugscriminaliteit?

7.3.1 Algemeen: drugscriminaliteit komt dichtbij

De drugsproblematiek ligt in Roosendaal en Bergen op Zoom op een hoog niveau, zowel in absolute zin als vergelijkenderwijs. Dit komt tot uitdrukking in de landelijke Veiligheidsmonitor. In Roosendaal zegt (in 2017) 41,8 procent dat drugsgebruik of drugshandel 'wel eens' voorkomt (In de gemeentecategorie met meer dan 70.0000 inwoners scoort alleen Maastricht slechter). Het landelijk gemiddelde ligt op 24,1 procent. Voor het basisteam Bergen op Zoom (met in het werkgebied de gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht, Tholen en Steenbergen) komt deze score uit op 33,1 procent. Landelijk ervaart (in 2017) 3,5 procent 'veel overlast' van drugsgebruik of drugshandel. Voor het basisteam Bergen op Zoom ligt die score op 6,7 procent en voor gemeente Roosendaal op 12,7 procent (In de gemeentecategorie met meer dan 70.0000 inwoners is dit de slechtste score in Nederland).

Waaruit bestaat de drugscriminaliteit in Bergen op Zoom en Roosendaal, die zichtbaar wordt op straat- of wijkniveau? De volgende actuele patronen komen in beeld:

- Veel detailhandel ligt in handen van dealers en runners die op de scooter of met de auto door (vrijwel heel) Roosendaal en/of Bergen op Zoom rijden. Het gaat om mobiele dealers of pizzadealers; afspraken worden gemaakt per GSM of *social media*.
- Voor zover Belgen of Fransen drugsinkopen doen in Roosendaal of Bergen op Zoom, gaat het volgens professionals voornamelijk om (minstens) tussenhandel, dus om het inkopen van

een flinke hoeveelheid drugs. Dit wordt afgeschermd. Voor 'kleine' drugsklanten uit België of Frankrijk zijn er alternatieven in eigen land en ze kunnen terecht in coffeeshops die het I-criterium niet handhaven, al komt een categorie nog wel naar (de omgeving van) Roosendaal en Bergen op Zoom, bijvoorbeeld (in de late uren) naar drugslocaties, zoals parkeerplaatsen.

- De drugshandel is deels verplaatst van de straat naar binnen. Grote en grotere deals worden niet op straat gesloten, maar binnen: in horecazaken, in winkels en ook wel in woningen van drugscriminelen. De overdracht van geld en drugs heeft volgens professionals plaats op een andere tijd en locatie, waardoor criminelen niet kwetsbaar zijn voor drugsvangsten bij een inval op een ontmoetingsplaats.
- Jongeren en jongvolwassenen proberen toegang te krijgen tot criminele ontmoetingsplaatsen en tot drugscriminelen. Dit biedt kansen op criminele opdrachten en verdiensten. Jongeren worden volgens respondenten soms gedwongen om zich letterlijk in te kopen in een crimineel drugsnetwerk. Dat geld wordt onder meer verdiend met vermogensdelicten. Respondenten noemen wijken in Roosendaal (Centrum, Westrand, Langdonk, Kortendijk, Kalsdonk en Kroeven) en Bergen op Zoom (Fort Zeekant, Gageldonk, Borgvliet, Noordgeest en Meilust) waar misdaad voor een categorie inwoners een (mogelijke) inkomstenbron is. In Roosendaal wordt in deze wijken ook heel wat drugsoverlast gerapporteerd, terwijl de drugscriminaliteit in enkele Bergse wijken (o.a. Borgvliet en Gageldonk) sociaal is verankerd, maar meer onder de radar blijft.
- Burgers wijzen op talrijke 'drugspanden' in probleemwijken, in het centrum en op invalswegen, terwijl (gespecialiseerde) politiemensen stellen dat er bijna geen 'dealpanden' meer zijn. Dit lijkt onverenigbaar, maar het is waarschijnlijk allebei grotendeels waar. Met dealpanden wordt bedoeld op panden waar veel drugsklanten kleine hoeveelheden drugs kopen. Dergelijke panden zijn schaars. Toch wijzen respondenten (burgers en professionals) op tientallen andersoortige 'drugspanden', namelijk:
  - Horecazaken, winkels of bedrijfspanden die waarschijnlijk zijn gekocht met drugsgeld, getuige onder meer: *a.*) het profiel, de bezittingen en sociale omgeving (o.a. criminele families) van eigenaar, huurder, uitbater of vaste klanten, *b.*) bijzondere bedrijfsactiviteiten, zoals een gebrek aan klandizie of (langdurige) leegstand.
  - Horecazaken en winkels waar (drugs-)criminelen elkaar ontmoeten.
  - Drugscriminelen huren en kopen woningen. Dat leidt tot verdacht gedrag van inwoners en bezoekers, zoals dure bezittingen (auto of auto's, kleding) in relatie tot de prijs van de woning, opleidingsniveau en/of het aantal arbeidsuren.
  - Drugsgebruikers wonen in de wijken; soms geconcentreerd in wooncomplexen met kleine woningen of in panden waar arbeidsmigranten worden gehuisvest. Van oudsher wonen er relatief veel verslaafden in Bergen op Zoom, omdat zij vanuit drugshulpverlening doorstromen naar (goedkope) woningen. Het aantal arbeidsmigranten stijgt in Roosendaal vanwege de vestiging van (grote) bedrijven die gebruikmaken van arbeidsmigranten. Een categorie arbeidsmigranten gebruikt drugs en mobiele dealers bezorgen het aan de deur. Dergelijke dealpraktijken en het drugsgebruik veroorzaken overlast.

Drugscriminaliteit komt voor veel inwoners van Roosendaal en Bergen op Zoom dichtbij. Ze zien mobiele drugsdealers, verdachte horeca, winkels, woningen of complexen waar (relatief veel) drugsgebruikers wonen. Ze zien straatlocaties waar drugsgebruikers rondhangen (en mobiele dealers zo nu en dan bezorgen) en horecazaken die klaarblijkelijk een criminele ontmoetingsplaats zijn. Op probleemlocaties worden grove verkeersovertredingen gemaakt, onder meer door personen uit de drugscene.

Burgers zien ook andere (meer of minder directe) uitingsvormen van drugscriminaliteit. Het betreft 'wijkconingen'; personen met status en bezittingen, zo goed als zeker onder meer verdiend met drugscriminaliteit. Ook verval of leegstand staan deels in verband met drugsproblemen. Drugsverslaafden verwaarlozen hun woning, drugscriminelen laten panden leeg staan, winkellocaties raken in verval en criminelen investeren in (horeca)zaken met een klantvriendelijke uitstraling, zoals geblindeerde ramen. Drugscriminaliteit leidt daarmee tot visuele overlast. Visuele overlast en verval zijn in Roosendaal op menige locatie zichtbaar. Dit geeft respondenten een vervelend gevoel. Het gaat om locaties in het centrum, op bedrijfslocaties en in wijken, zoals Langdonk en Westrand. In Bergen op Zoom springt de visuele overlast minder vaak in het oog, maar op invalswegen zijn (horeca)zaken gevestigd met een (zeer) klantvriendelijke uitstraling.

7.3.2 Roosendaal

In 2016 bleek dat een doorgevoerde beleidsverandering een tweesnijdend zwaard was. Sinds 2012 was het beleid verschoven van veel aandacht voor de bestrijding van drugsoverlast en zichtbare drugshandel, naar de bestuurlijke en integrale aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Dit leidde tot betere informatie en tot integrale interventies op casusniveau. De consequentie was dat er minder capaciteit door gemeente en politie werd ingezet bij de aanpak van drugsoverlast en drugshandel. Er was publieke onvrede ontstaan over de blijvende of toegenomen drugsoverlast en drugscriminaliteit, vooral in wijken rondom het centrum.

Die publieke onvrede was aanleiding om in 2017 de zogenoemde *drugssquad* in te richten. De activiteiten worden voornamelijk gericht op het verminderen van drugsoverlast. De aansturing ligt in handen van twee ervaren professionals: een gemeenteambtenaar en een politiefunctaris. Ze maken overzichten van locaties en panden met drugsproblemen en ze verzamelen informatie om uit te zoeken wat er speelt, om tot een aanpak te komen. Daarbij wordt al snel op straatniveau actie ondernomen. De interventies lopen uiteen: gesprekken voeren met inwoners of verhuurders van panden; gerichte surveillance en handhaving (vooral door BOA's); bestuurlijke maatregelen; een integrale controle; het 'ruimen' van een hennepplantage of de politie onderneemt actie (strafrechtelijk optreden).

Van Buul en Steenhuizen (2018) constateren dat de effectiviteit van de *drugssquad* moeilijk valt te evalueren, maar dat de samenwerking tussen de politie en de gemeente is verbeterd. Ze stellen dat de informatiedeling tussen politie en gemeente beter verloopt. De BOA's worden betrokken bij het controleren van overlastplekken.

De *drugssquad* bestaat te kort om een effect te kunnen meten. Ook is de beschikbare capaciteit gering in relatie tot de omvang van de drugsoverlast. Op één enquêtelocatie kwam een gunstig effect in beeld, namelijk in Kroeven. Enkele respondenten (inwoners en professionals) herkennen een gunstig micro-effect door ingrijpen ten opzichte van enkele panden en personen.

Straatinformatie

We hebben informatie verzameld over de gang van zaken op straat door middel van (groeps-)interviews met burgers en professionals, gesprekken op straat met burgers, straatenquêtees onder burgers op vijf locaties (Kalsdonk, Langdonk, Westrand, Centrum en Kroeven) en observaties. Belangrijke bevindingen staan samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 7.2: Samenvatting van bevindingen 'op straat' in Roosendaal

<p>Waargenomen drugshandel</p> <ul style="list-style-type: none">
- Vaak of zeer vaak: 51% Kalsdonk, 45% Langdonk, 38% Westrand, 35% Centrum, 34% Kroeven
- Geen straatenquête, wel straatinformatie: Burgerhout (drugshandel; gunstige infrastructuur voor dealers); Kortendijk (drugsconflicten en -families); tussenhandel in Nispen en buitengebied; dekmantelbedrijven voor internationale drugshandel op bedrijventerreinen
- Straatbeelden: zichtbaarheid 'wijkkoningen' en/of hanggroepen (jongeren en jongvolwassenen) met daarbinnen (mobiele) dealers en patsers (o.a. Kalsdonk, Langdonk, in mindere mate Kroeven); criminele ontmoetingsplaatsen (o.a. Kalsdonk en Westrand); drugs bezorgen / verkopen in horeca en gebruikerspanden (o.a. Centrum en Kalsdonk); mobiele drugshandel per scooter en auto (hele stad, maar goed zichtbaar in genoemde wijken)
<p>Ervaren drugsoverlast</p> <ul style="list-style-type: none">
- Vaak of zeer vaak: 41% Kalsdonk; 28% Westrand; 27% Centrum; 25% Langdonk; 16% Kroeven
- Geen straatenquête, wel straatinformatie: publieke ophef over schietpartij / crimineel conflict in Kortendijk
- Straatbeelden: drugsoverlast is een breed en diffuus begrip; irritatie over wijkkoningen, rondhangende dealers en grove verkeersovertredingen; overlast van 'drukte' in en rondom panden waar arbeidsmigranten zijn gehuisvest (toename van arbeidsmigranten in afgelopen jaren); ergernis over lelijke horecapanden (geblindeerde ramen, smakeloze reclame) en leegstand.
<p>Overlast buitenlandse drugstoeristen</p> <ul style="list-style-type: none">
- De enquêtevraag over 'buitenlandse drugstoeristen uit België of Frankrijk' is mislukt / anders geïnterpreteerd door respondenten. Ze dachten bij deze vraag niet zozeer aan niet-ingezetenen die drugs komen kopen in Roosendaal, maar aan arbeidsmigranten die hier (tijdelijk) wonen. Dat verklaart bijvoorbeeld waarom in Kalsdonk 27% (zeer) vaak overlast van 'buitenlandse drugstoeristen' rapporteert.
<p>Trend sinds 2016</p> <ul style="list-style-type: none">
- Overwegend een stabiel patroon. Op alle enquête locaties denkt de grootste categorie respondenten dat de drugsoverlast en drugshandel in het afgelopen jaar gelijk zijn gebleven.
- In Kroeven lag de gerapporteerde drugsoverlast in 2016 op 31% en in 2018 op 16%. Vanwege de kleine steekproef is deze vooruitgang niet significant (met een standaard betrouwbaarheidsniveau van 95%), maar enkele respondenten (inwoners en professionals) herkennen een gunstig micro-effect van het ingrijpen ten opzichte van enkele panden en personen (door de <i>drugssquad</i>). Het is te vroeg om uitspraken te kunnen doen over effecten van deze squad.

7.3.3 Bergen op Zoom

Het valt anno 2018 op hoe sterk de leefbaarheid is verbeterd op twee centraal gelegen voormalige coffeeshoplocaties, namelijk het Sint Catharinaplein en het Korenbeursplein. Er is op deze locaties weinig dat doet denken aan de forse overlast van een grote stroom (buitenlandse) softdrugsklanten. Het zijn aantrekkelijke woonlocaties, in het hart van de stad. Dit contrasteert met de blijvende drugsproblematiek in de omgeving van een andere voormalige coffeeshoplocatie (Fort Zeekant), met name op een invalsweg: de Antwerpsestraatweg.

De problemen wat betreft drugscriminaliteit liggen volgens respondenten - burgers en professionals - op een stevig niveau in Borgvliet en Gageldonk. Het gaat deels om afgeschermd criminaliteit, maar het is zichtbaar in het straatbeeld door bezittingen en dealpraktijken op straat en vanuit (horeca)zaken.

Straatinformatie

We hebben informatie verzameld over de gang van zaken op straat door middel van (groeps-)interviews met burgers en professionals, gesprekken op straat met burgers, straatenquêtees onder burgers op drie locaties (Oscar van Hemelpark e.o., Fort Zeekant en Korenbeursplein e.o.) en observaties. Belangrijke bevindingen staan samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 7.3: Samenvatting van bevindingen 'op straat' in Bergen op Zoom

<p>Waargenomen drugshandel</p> <ul style="list-style-type: none">
- Vaak of zeer vaak: 41% Oscar van Hemelpark e.o., 39% Fort Zeekant, 14% Korenbeursplein e.o. (74% zelden of nooit)
- Geen straatenquête, wel straatinformatie: dealpraktijken in en rond het Oscar van Hemelpark verbonden met (delers en netwerken) in Noordgeest en Meilust; drugscriminelen (niet alleen drugshandel) wonen onder meer in Borgvliet en Gageldonk, hetgeen zichtbaar is in het straatbeeld door bezittingen en dealpraktijken op straat en vanuit (horeca)zaken. In Gageldonk is de drugshandel veel beter zichtbaar dan op enquêtelocatie Korenbeursplein e.o. (waar de situatie sterk is verbeterd).
- Straatbeelden: zichtbaarheid 'wijkconingen' en/of hanggroepen (jongeren en jongvolwassenen) met daarbinnen (mobiele) dealers en patsers (o.a. Fort Zeekant, Oscar van Hemelpark, Gageldonk); criminele ontmoetingsplaatsen (o.a. Fort Zeekant / Antwerpsestraatweg, Gageldonk); drugs bezorgen / verkopen in horeca en gebruikerspanden (o.a. Centrum en Tuinwijk); mobiele drugshandel per scooter en auto (verspreid over stad, o.a. zichtbaar op genoemde locaties)
<p>Ervaren drugsoverlast</p> <ul style="list-style-type: none">
- Vaak of zeer vaak: 33% Oscar van Hemelpark e.o., 31% Fort Zeekant, 12% Korenbeursplein e.o.
- Publieke ophef over twee nachtelijke schietpartijen kort na elkaar, in de Mahlerstraat (april, 2018) en Jan Steenpad (mei, 2018). De aanleiding is bij ons /onze respondenten onbekend, maar ze hadden plaats in een wijk / omgeving met drugscriminaliteit en drugsoverlast en het wijst op wapenbezit.
- Straatbeelden: drugsoverlast is een breed en diffuus begrip; irritatie over wijkconingen, rondhangende dealers en grove verkeersovertredingen; ergernis over lelijke horecapanden met

‘foute’ en soms overlast-gevende bezoekers (geblindeerde ramen, smakeloze reclame)

Trend in het afgelopen jaar

- Overwegend een stabiel patroon. Op alle enquêtelocaties denkt de grootste categorie respondenten dat de drugsoverlast en drugshandel in het afgelopen jaar gelijk zijn gebleven. Bij het Oscar van Hemelpark ziet wel 29% een (sterke) toename van de drugsoverlast in het afgelopen jaar (33% denkt dat het hetzelfde is gebleven)

Op twee voormalige coffeeshoplocaties hoog niveau van orde

- Bij veldwerk in 2018 valt op twee voormalige coffeeshoplocaties (Sint Catharinaplein en Korenbeursplein) op dat ze ten opzichte van 2008 een metamorfose hebben ondergaan: forse afname van drugshandel en drugsoverlast, maar ook integratie in de sfeer en economie van het nabijgelegen stadscentrum.

7.4 Aanbevelingen

Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd?

1. Er was en is veel drugscriminaliteit in de twee gemeenten: drugsproductie, maar ook (zichtbare) drugshandel, zowel hard- als softdrugs. Dit vergt een brede aanpak (zie de volgende punten) en een basiselement hiervan was, is en blijft opsporing. In de basisteams en op districtsniveau dient politiecapaciteit vrij te worden gemaakt voor de strafrechtelijke aanpak van drugscriminaliteit. Zonder deze lokale opsporing zullen integrale interventies onvoldoende effectief zijn. Maak een shortlist van families, netwerken en personen die worden aangepakt. Bekijk in hoeverre dit een integrale aanpak behoeft en welke (strafrechtelijke) interventies nodig zijn.

Respondenten spreken de wens uit voor een integraal interventieteam. Dit gaat goed samen, zolang het strafrecht maar een voldoende stevige plaats krijgt bij de interventies. Het is vervolgens wel nuttig om repressieve en preventieve interventies te combineren. Het Peelland Interventieteam⁷ kan dienen als inspiratiebron, maar kan niet worden gekopieerd, omdat dan onvoldoende strafrechtelijk zou worden opgetreden tegen lokale drugscriminelen.

Behoud (de werkwijze van) de *drugssquad*. Vooral de lijn om na een overlastmelding ter plekke te gaan kijken en in te schatten wat er aan de hand is, als opmaat tot vervolgactie. In een vroegtijdig stadium volstaan relatief vaak lichte maatregelen, zoals ‘een goed gesprek’ of extra aandacht van lokale professionals (gemeente, wijkagent).

2. In Roosendaal bespeuren we bij bewoners irritatie over zichtbare persistente problemen in het publieke domein, in het bijzonder visuele overlast, zoals leegstaande panden. Dit publieke gevoel is zo sterk dat het waardevol is om binnen de gemeente vanaf managementniveau ‘vervallen locaties’ (fysieke rotte appels) aan te pakken.

⁷ Het Peelland Interventie Team (PIT) voert acties uit bij panden en locaties waarvan sterk het vermoeden bestaat dat er sprake is van misstanden. Het team bestaat uit zes gemeenten, politie, AVIM, Veiligheidsregio en Senzer. Ze werkten nauw samen met de Inspectie SZW, NVWA, Enexis, GGD, UWB, de Omgevingsdienst en de Belastingdienst. Daarnaast werkt zij nauw samen met zorg- en welzijnsinstanties om te komen tot duurzame oplossingen.

3. Er worden (wederom) veranderingen overwogen in het landelijke coffeeshopbeleid. Er wordt momenteel geëxperimenteerd met gereguleerde softdrugsproductie ten behoeve van coffeeshops. Dit gaat gepaard met politieke debatten en compromissen. Bij de experimenten ontstaan allerhande praktische vragen. Bijvoorbeeld hoe de hasj geproduceerd gaat worden, wat het THC-gehalte wordt en hoe wordt voorzien in een gevarieerd aanbod. Vooralsnog is veel onduidelijk. We raden de gemeenten aan om af te wachten en om afstand te bewaren tot de experimenten, om zo verschoond te blijven van Haags gesteggel dat een claim legt op lokale ambtelijke capaciteit. Die capaciteit kan beter worden ingezet ten behoeve van lokaal veiligheidsbeleid. Hopelijk leveren de 'coffeeshopexperimenten' uiteindelijk wel een gemoderniseerd coffeeshopbeleid op, waarmee op een betere manier gestalte kan worden gegeven aan de gedoogde verkoop van softdrugs. Hierna kan worden bezien of er voor Bergen op Zoom e.o. Roosendaal aanleiding bestaat om over te gaan tot beleidsveranderingen. Dat valt echter nog te bezien. Bedenk ook dat georganiseerde drugscriminelen vaak actief zijn op verschillende drugsmarkten, waardoor zij na een verandering op de softdrugsmarkt nog steeds als drugscrimeel actief blijven.

Literatuur

B. Beke e.a., *Drugsscan 2011. Bergen op Zoom en Roosendaal*, Beke Advies & LokaleZaken, Arnhem / Rotterdam, april 2012.

K. van Buul & C. Steenhuizen, *De evaluatie van de drugssquad, Scriptie*, Avans Hogeschool, juni 2018.

CBS & Ministerie van Justitie en Veiligheid, *Veiligheidsmonitor 2017*.

E. Cozijnsen & E. Broxterman, *Leefbaarheid in Bergen op Zoom: LEMON vervolgmeting 2016*, RIGO, Amsterdam, november 2016.

Gemeente Roosendaal, *Actieplan Integrale Veiligheid 2018*.

Gemeente Roosendaal, *Bewonersenquête 2017*.

RIEC Zuid-West Nederland & Oost-Brabant, *Ondermijningsbeeld van De Markiezaten. Publieke versie*, maart 2013.

P.W. Tops & E.J. van der Torre, *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*, Den Haag, Boom Criminologie, 2015.

E.J. van der Torre & J. van Valkenhoef, *Drugsmonitor Roosendaal*, LokaleZaken, Rotterdam, oktober 2016.

A. van Wijk & A. Lenders, *Betonrot. Een kwalitatief onderzoek naar het fenomeen ondermijnende criminaliteit in Brabant-Zeeland, de effecten van en inrichting voor de overheidsaanpak*, Arnhem, Bureau Beke, 2018.

Bijlage 1   Verantwoording

We hebben voor dit onderzoek verschillende onderzoeksactiviteiten verricht, namelijk:

- a. Een analyse van de politieregistraties
- b. Een analyse van periodieke peilingen
- c. Straatenquêtes
- d. Groepsinterviews met inwoners
- e. Groepsinterviews en interviews met professionals
- f. Overige activiteiten

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen combineren we de onderzoeksactiviteiten voor een zo goed mogelijk beantwoording, maar we kampen desondanks met enkele belangrijke beperkingen en daaraan schenken we aandacht in de onderstaande toelichting. We hebben voor deze monitor geen (ethnografisch) veldwerk verricht onder softdrugsgebruikers en softdrugshandelaren. Dat zou zeer tijdrovend zijn (en dus kostbaar), onder meer vanwege de afscherming. In 2016 deden we wel onderzoek onder ‘blowers’ in Roosendaal. We beschrijven in dit rapport dus vooral wat zichtbaar is (voor respondenten), terwijl er onder ‘de radar’ veel drugscriminaliteit (o.a. tussenhandel en drugsproductie) is in Roosendaal en Bergen op Zoom. Deels komt dit aan bod op basis van interviews met professionals en het Ondermijningsbeeld voor de Markiezaten uit 2013. We hebben ook geen justitiële of bestuurlijke dossiers bestudeerd. We baseren ons onder meer op de subjectieve inschattingen van respondenten; inwoners met directe ervaringen op relevante locaties en professionals met materiekkennis. Bij het lezen van dit rapport moet rekening gehouden worden met het subjectieve karakter van bronmateriaal. Ook als we op basis van kwalitatieve bronnen redelijk stellig formuleren, gaat het dan steeds om subjectieve informatie.

Ad a.) Een analyse van de politieregistraties

De politie heeft ons registraties aangeleverd over drugsincidenten. We baseren ons in dit rapport op een dataset die is aangeleverd door de politie op basis van het informatiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Wij beschikken over een excel-bestand met cijfers per code (zie tabel 2.1 in paragraaf 2.3) op het niveau van basisteams, gemeenten en buurten. We kunnen de registratie niet raadplegen om handmatig te controleren wat de aard van het incident is. Ook beschikken we niet over de precieze locatie of het precieze adres.

De aangeleverde dataset wijkt op onderdelen enigszins af van de datasets die we in 2016 gebruikten bij de Drugsmonitor. De datasets werden op dezelfde manier aangemaakt, maar er zijn tussentijds veranderingen doorgevoerd door politiemedewerkers in het registratiesysteem.

Het is nuttig om kennis te nemen van deze cijfers, maar er kleven ook beperkingen aan. Die beperkingen zijn dermate belangrijk bij het ‘lezen’ en beoordelen van politieregistraties dat we een beschrijving geven.

In de dataset uit BVH zijn meldingen op locatie geregistreerd. Per geregistreerde gebeurtenis telt één feit-code: de zwaarste of het feit dat als eerste is ingevoerd. Als de politie bijvoorbeeld een aanhouding verricht vanwege een drugsdeal, waarbij de verkoper en de koper (met softdrugs op zak) worden aangehouden, dan wordt dit geteld als handel in softdrugs (en niet ook als drugsbezit). Als er vergelijkbare handelshoeveelheden hard- én softdrugs worden aangetroffen, wordt het betiteld als harddrugshandel. Vanwege deze wijze van registratie kijken we (ook) naar de geregistreerde drugsincidenten als ‘containerbegrip’. We doen dit ook vanwege onvermijdelijke

registratieproblemen. Als een burger een melding doet vanwege een incident dat lijkt op drugshandel door personen uit een hanggroep of op een hangplek, dan is niet duidelijk wat nu de meest geschikte code is voor registratie, want het zou kunnen gaan om drugshandel, drugsbezit en/of drugsoverlast.

De grens tussen een drugsregistratie of een andersoortige politieregistratie kan diffuus zijn. Wat in het systeem wordt vastgelegd als drugsoverlast of drugshandel, zou in feite bijvoorbeeld kunnen gaan om jeugdoverlast. Al komt het omgekeerde evengoed voor: achter een melding (die wordt geregistreerd als) jeugdoverlast kan in werkelijkheid drugsgebruik of drugshandel schuilgaan.

Er treedt onder-registratie op in het politiesysteem. Drugshandel en drugsproductie zijn delicten die in de regel zo goed mogelijk worden afgeschermd. Bij een illegale drugsdeal hebben verkoper en koper een gedeeld belang om dit buiten het blikveld van politie of burgers te doen. Dit betekent dat veel drugshandel of drugsproductie niet wordt geregistreerd.

Onder-registratie is een structureel verschijnsel. Het doet zich met andere woorden nu voor, maar ook in voorgaande jaren. Het staat vergelijkingen in de tijd daarmee niet noodzakelijkerwijs in de weg. Registraties in het politiesysteem geven op z'n best een indicatie van de ontwikkelingen ten aanzien van drugscriminaliteit of drugsoverlast.

Er zijn echter ook tijdelijke of toevallige factoren die van invloed zijn op registraties van drugsincidenten. Er komt bij dit onderzoek een aantal versturende factoren in beeld:

1. De invoering van de drugssquad per 2017, al is voor ons onduidelijk of dit een registratie-effect heeft.
2. Het aantal hennepruimdagen is verminderd, naar 19 per jaar in 2018. In 2016 ging het nog om 28 geplande ruimdagen en in 2017 om 20.
3. De (toegenomen) moeilijkheden om meldingen van een hennepkwekerij te verifiëren met een warmtemeting vanwege betere isolatie.
4. Het gaat bij de geregistreerde drugsincidenten die we in dit rapport presenteren om lage cijfers. Dit betekent dat 'kleine' gebeurtenissen of activiteiten kunnen leiden tot 'grote' procentuele verschuivingen.

Ad b.) Een analyse van periodieke peilingen

We hebben gebruikgemaakt van de Veiligheidsmonitor en van gemeentelijke peilingen die zijn uitgevoerd in Roosendaal en Bergen op Zoom. Zie hoofdstuk 4.

Ad c.) Straatenquêtes

We hebben in de tweede helft van juni 2018, plus een dag in de eerste week van juli 2018, stratenquêtes afgenomen op vijf locaties in Roosendaal: in het Centrum, in de Westrand, in Kroeven, in Langdonk en in Kalsdonk. In 2016 werden geen stratenquêtes afgenomen in het Centrum, maar wel op de vier andere locaties. Het betreft vier locaties waar volgens professionals (voorafgaand aan ons veldwerk) en op basis van een periodieke gemeentelijke peiling onder inwoners op wijkniveau, op de meest zichtbare wijze illegale drugshandel plaatsheeft en waar dit overlast veroorzaakt. Vanwege kwalitatieve informatie over dealpraktijken in het Centrum bij de drugsmonitor in 2016, namen we daar bij dit onderzoek ook een stratenquête af.

In Bergen op Zoom namen we in de laatste week van augustus 2018 stratenquêtes af op drie locaties: Korenbeursplein en omgeving, Oscar van Hemelpark en omgeving en Fort Zeekant. Deze keuze is gemaakt op basis van informatie bij specialisten over drugsoverlast op deze locaties. Tijdens het onderzoek bleek de drugsoverlast tamelijk gering op het Korenbeursplein en omgeving,

en groter op enkele andere plekken in de stad, zoals delen van Borgvliet, Gageldonk en Tuinwijk (zie hoofdstuk 6).

Bij de straatenuêtes richten we ons op inwoners, ondernemers en enkele frequente bezoekers (personen die gemiddeld minimaal drie keer week de enquêtelocatie bezoeken) die frequent zien en ervaren wat er op deze kleinschalige onderzochte overlastlocaties gebeurt. Het criterium is dat ze door hun dagelijkse doen en laten een goed zicht dienen te hebben op de gang van zaken in het onderzoeksgebied. Het afnemen van de enquête duurde gemiddeld vijf minuten.

Op acht locaties ondervraagden we in totaal 406 respondenten door middel van de straatenuêtes. Er werd door ons bij inwoners aangebeld, we liepen bij een ondernemer naar binnen of we spraken mensen op straat aan. Tijdens het afnemen van de enquêtes zijn (straat-)gesprekken gevoerd over de lokale drugscriminaliteit en drugsoverlast met inwoners die daar behoefte aan hadden of die lieten merken daar open voor te staan. Zo combineerden we dataverzameling door middel van vragenlijsten met meer etnografisch getint veldwerk. Per locatie beantwoordden (minstens) vijftig respondenten onze enquêtevragen. Dat is niet veel voor kwantitatief onderzoek. We hadden echter interesse in specifieke locaties en verzamelden daar dus aanvullende kwalitatieve informatie, ook onder respondenten van de straatenuêtes.

De onderstaande tabel vermeldt gegevens over de respondenten in Roosendaal:

	Centrum	Kalsdonk	Langdonk	Westrand	Kroeven
% mannen	42%	41%	49%	48%	42%
Gemiddelde leeftijd in jaren	56	51	52	54	50
U bent...					
<i>Bewoner *</i>	48	49	50	49	47
Ondernemer	4	2	1	0	0
<i>Frequente bezoeker</i>	-	-	-	1	3
Hoe lang woont/ werkt u hier...					
<i>0 t/m 2 jaar</i>	8	5	3	2	7
<i>3 t/m 5 jaar</i>	4	6	5	5	7
<i>6 t/m 10 jaar</i>	7	10	6	4	4
Langer dan 10 jaar	33	29	36	37	29
<i>Geen antwoord</i>	-	1	1	1	-
Niet van toepassing	-	-	-	1	3

Noot * Inclusief respondenten die in het gebied wonen en werken

De onderstaande tabel vermeldt gegevens over de respondenten in Bergen op Zoom:

	Korenbeurs-plein e.o.	Van Hemelpark e.o.	Fort Zeekant
% mannen	44%	55%	41%
Gemiddelde leeftijd in jaren	54	49	54
U bent...			
<i>Bewoner *</i>	32	48	47
Ondernemer	10	2	1
<i>Frequente bezoeker</i>	7	1	2
<i>Geen antwoord</i>	1	-	1
Hoe lang woont/ werkt u hier...			
<i>0 t/m 2 jaar</i>	10	3	2
<i>3 t/m 5 jaar</i>	3	3	1
<i>6 t/m 10 jaar</i>	3	8	5
Langer dan 10 jaar	26	34	41
<i>Geen antwoord</i>	1	2	-
Niet van toepassing	7	1	2

Noot * Inclusief respondenten die in het gebied wonen en werken

De non-respons bij de straatenuêtes in Roosendaal staat in de onderstaande tabel vermeld.

Non-respons straatenuête	Geen tijd/haast	Geen zin /interesse	Geen reden	Anders	Totaal
<i>Kalsdonk</i>	4	3	1	2	10
<i>Langdonk</i>	5	2	-	-	7
<i>Westrand</i>	5	3	-	1	9
<i>Kroeven</i>	2	4	-	1	7
<i>Centrum</i>	7	7	2	-	16

De straatenuêtes zijn op de volgende locaties in Roosendaal afgenomen:

- Kalsdonk: Philipslaan, Heilig Hartplein, Rector Hellemonsstraat, Lorentzstraat, Voltastraat en Macaronistraat.
- Kroeven: Pootlaan, zijstraten Pootlaan en Van Effenlaan.
- Langdonk: Susannadonk, Saskiadonk, Elisadonk, Reginadonk, Odiliadonk, Luciadonk, Isabelladonk, Mathildadonk en Brigittadonk.
- Westrand: Anthonie van Dijkstraat, Gerard Doustraat, Govert Flinckstraat, Petrus Dondersstraat, Frans Halslaan, Frans Broosstraat, Ettingstraat, Jan Vermeerlaan, en Sint Lucasplein.
- Centrum: Hoogstraat, Molenstraat, Hoge Brug, Damstraat, Oliemolen.

De non-respons bij de straatenuêtes in Bergen op Zoom staat in de onderstaande tabel vermeld.

Non-respons straatenuête	Geen tijd/haast	Geen zin /interesse	Geen reden	Anders	Totaal
<i>Korenbeursplein</i>	1	-	-	1	2
<i>Fort Zeekant</i>	4	2	1	-	7
<i>Oscar van Hemelpark</i>	1	-	-	-	1

De straatenuêtes zijn op de volgende locaties in Roosendaal afgenomen:

- Korenbeursplein en omgeving: Korenbeursplein, Korenbeursstraat, Kettingstraat, van der Rijtstraat
- Fort Zeekant: Prins Bernhardlaan, Emmaplein, Lourdesplein, Bernadettestraat, Prinses Beatrixlaan, klein stukje Antwerpsestraatweg
- Oscar van Hemelpark en omgeving: in het park, Bloemendaal, Lambertijenhof, Heesterbos, Oostenrijkstraat, Frankrijkstraat

Ad e.) Groepsinterviews met inwoners

We hebben twee avondbijeenkomsten (van 19.00 uur tot 21.00 uur) georganiseerd voor een groepsinterview met actieve inwoners (bewonersoverleg of buurtpreventie) van Roosendaal en Bergen op Zoom; ze werden uitgenodigd per e-mail. We spraken – naast de straatgesprekken met respondenten van de straatenuêtes - met twaalf inwoners; negen uit Roosendaal en vier uit Bergen op Zoom.

Ad f.) Groepsinterviews en interviews met professionals

We hebben (groeps-)interviews afgenomen van vijftig professionals. Het criterium was dat ze over materie kennis moesten beschikken, bij voorkeur over de gang van zaken op straat. Die zijn als volgt verdeeld: gemeente Roosendaal twaalf (waaronder 2 jongerenwerkers en 1 medewerker Novadik Kentron); gemeente Bergen op Zoom achttien (waaronder 1 jongerenwerker en 2 medewerkers Novadik Kentron); politie Roosendaal acht; politie Bergen op Zoom vier; woningcorporatie Roosendaal vijf; woningcorporatie Bergen op Zoom twee; en justitie één.

Ad g.) Overige activiteiten

We hebben in juni, juli en augustus (op enquêtedagen) en op twee dagen in november 2018 geobserveerd op alle locaties die worden genoemd in hoofdstuk 5 en 6. Bij die observaties en bij het afnemen van straatenuêtes hebben we gesprekken gevoerd met burgers. We hebben op de genoemde locaties kortere of langere tijd geobserveerd. Soms om alleen een idee te krijgen van de fysieke omgeving en soms observeerden we activiteiten van drugsgebruikers of dealers. We hebben ons nooit louter op observaties gebaseerd. Het gaat dus een ondersteunende of aanvullende activiteit.

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door dr. E.J. van der Torre en M. Heijkoop MSc. Bij het veldwerk werden ze geassisteerd door A. Akgül, J. Maan MSc en P. van der Torre. Correspondentie over dit onderzoek, bijvoorbeeld voor het opvragen van een *hard copy*, is mogelijk door Edward van der Torre (info@lokalezaken.com) een e-mail te sturen. Zie www.lokalezaken.com voor bedrijfsinformatie over LokaleZaken.